

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek

Årsrapport 2020

Norsk lyd- og
blindeskriftbibliotek

Innhold

Del I. Leders beretning.....	3
Del II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall	5
Virksomheten og samfunnsoppdraget	5
Organisasjon og ledelse	7
Del III. Årets aktiviteter og resultater	10
Samlet vurdering av resultater, måloppnåelse og ressursbruk.....	10
Resultater og måloppnåelse etter resultatmål i tildelingsbrevet for 2020.....	16
Ressursbruk 2020	37
Del IV. Styring og kontroll av virksomheten.....	38
Overordnet vurdering av styring og kontroll.....	38
Nærmere omtale av forhold knyttet til styring og kontroll i NLB.....	38
Revisjonsmerknader fra Riksrevisjonen	38
Personalpolitikk	38
Lærlinger	38
Kulturelt mangfold.....	38
Klima- og miljøtiltak	39
Likestilling.....	39
Del V. Vurdering av framtidsutsikter.....	41
Del VI. Årsregnskap	43
Ledelseskommentarer til årsregnskapet 2020.....	43
Prinsippnote til årsregnskapet	44
Bevilgningsrapporteringen.....	44
Artskontorrapporteringen	45

Del I. Leders beretning

Vi ønsker oss et samfunn der alle har tilgang til litteratur og informasjon. NLB bidrar til det på to hovedområder: Vi tilrettelegger utgivelser på lyd og i andre formater slik at de blir tilgjengelige, og vi samarbeider med aktører i bokbransjen for å gjøre flere utgivelser tilgjengelige i utgangspunktet.

Pandemiens påvirkning på NLB

I året vi har lagt bak oss har vår virksomhet blitt drevet innenfor de rammene en pandemi setter. De største konsekvensene for vårt tilbud har vi sett knyttet til innleste lydbøker. Vi måtte stenge studioene våre i en periode, og vi har resten av året måttet drive med begrenset kapasitet. Det har medført at vi har produsert 418 innleste lydbøker, i stedet for de 500 som var planen.

Vi er svært fornøyd med at våre øvrige tjenester i liten grad har blitt påvirket av pandemien. Det samme gjelder for det aller meste av vårt utviklingsarbeid. NLBs medarbeidere har strukket seg langt og utvist stor grad av fleksibilitet for å få dette til.

Bedre ressursutnyttelse

Tiltak som har effektivisering og bedre ressursutnyttelse som mål, må være høyt prioritert hos NLB. Etterspørselen øker stadig, samtidig som vi er avhengige av å introdusere nye tjenester og videreutvikle gamle for å holde oss relevante.

Budsjettrammene er og har vært preget av avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen. Også i 2020 har vi gjennomført tiltak som gjør at vi kan fortsette å videreutvikle oss uten at ressursene øker.

Vår evne til å omstille oss raskt ble satt på prøve som følge av pandemien. De fleste resultatene som realiseres i NLB, kommer imidlertid som følge av langsiktig og strategisk arbeid.

Vår mangeårige vekst i antall lånere er et eksempel på dette. Vi har selv bygget kompetanse for å gjennomføre kampanjer og andre markedsføringstiltak. Parallelt har vi utviklet vårt samarbeid med andre organisasjoner for å bli bedre til å nå ut med våre tjenester. Samarbeidet med Statped har vært viktig her. Det har medført at mange tusentalls barn og unge får tilgang til et folkebibliotektilbud de kan bruke, samtidig som de får mer effektiv tilgang til tilrettelagte læremidler.

Barn og unge

Vi satser nå spesielt på å videreutvikle vår formidling rettet mot barn og unge. I 2020 har vi gjennomført flere målrettede tiltak for å stimulere våre unge lånere til å lese, samtidig som vi har investert tid og ressurser i å utvikle nye teknologiske tilbud rettet mot denne gruppen. Dette er noe vi først vil se resultater av i 2021 og årene som følger. Pandemien har gjort det vanskeligere å samarbeide med folkebibliotek om å nå ut til de unge. Vi skal fortsette å forsterke dette samarbeidet så snart det lar seg gjøre.

Studenter

Vi har bak oss et år der vi har gjennomført et KD-finansiert prøveprosjekt med å gi tilgang til tilrettelagt studielitteratur til studenter med lånerett ved Høgskolen i Innlandet og OsloMet. Prosjektet gir viktig kunnskap om etterspørsel og kostnader og dermed et grunnlag for å ta stilling til om flere skal få dra nytte av dette tilbudet.

Brukerundersøkelsen 2020

Mange av NLBs resultater kan måles gjennom å telle – nye lånere, aktive lånere, antall utlån og antall titler produsert som noen eksempler. Lånernes oppfatninger har vi ikke pulsen på på samme måte. I 2020 gjennomførte vi en stor brukerundersøkelse, og vi er glade for å kunne rapportere om positive resultater. Spesielt er vi glade for at de positive tilbakemeldingene holder seg, også etter at vi har fått en samlet lånergruppe med mye lavere gjennomsnittsalder enn ved forrige undersøkelse i 2016.

Universell utforming av digitale utgivelser og et tilrettelagt tilbud

Vi har i året som har gått ferdigstilt en veileder for universell utforming av digitale utgivelser sammen med Forleggerforeningen og Statped. I tiden som kommer skal vi benytte denne som grunnlag for å forsterke vårt arbeid for å sikre at flere utgivelser blir universelt tilgjengelig. Samtidig videreutvikler vi vårt eget tilbud til mennesker som har en funksjonsnedsettelse som gjør det vanskelig å lese visuell tekst. Det ligger en stor motivasjon i å opprettholde og forbedre tilbudet til denne gruppen!

Oslo 15.3.2021

Øyvind Engh

Direktør

Øyvind Engh, direktør i NLB.

Foto: NLB

Del II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Virksomheten og samfunnsoppdraget

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) er et statlig forvaltningsorgan underlagt Kulturdepartementet. NLBs samfunnsoppdrag er å bidra til at mennesker med funksjonsnedsettelse som gjør det vanskelig å lese trykt tekst, får samme tilgang til litteratur og bibliotek tjenester som befolkningen for øvrig.

NLB produserer og låner ut tilrettelagt litteratur i lydbokformat og punktskrift. Bibliotektilbudet omfatter allmenn litteratur for alle aldersgrupper og studielitteratur for studenter ved universiteter, høyskoler og fagskoler. NLB arbeider aktivt for å spre informasjon om tilbudet og rekruttere nye lånere. Gjennom sin virksomhet bidrar NLB til samfunnsmessig likestilling for en stor gruppe av landets innbyggere.

Fra 2003 har NLB administrert og utført utskriftstjeneste for døvblinde.

NLBs visjon

Et samfunn der alle har tilgang til litteratur og informasjon.

Strategiplan 2019-2024

Viktigste strategiske områder

- Utgivelser fra kommersielle aktører skal i større grad være universelt utformet
- NLBs målgruppe skal få tilgang til en samling preget av kvalitet, allsidighet og aktualitet
- NLBs lånere skal få kjennskap om og tilgang til samlingen på måter som er tilpasset deres behov
- Flere i målgruppen skal få kjennskap til NLB og flere skal bli lånere

NLBs verdier

NLBs verdier er profesjonalitet, respekt og inkludering. Vi skal etterleve verdiene internt og i møte med omgivelsene.

Mål for NLB i tildelingsbrevet for 2020

Departementet har i Prop. 1 S (2019–2020) redegjort for overordnede mål for kulturpolitikken, utfordringer og satsingsområder for 2020, se spesielt kapittel 1 i del I, og Programkategori 08.20 og kapittel 326 i del II. De overordnede målene er nye for 2020 og bygger på Meld. St. 8 (2018-2019) Kulturens kraft. Kulturpolitikk for framtida, som ble lagt fram i 2018.

Hovedmålet for Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek i 2020 er å legge til rette for at personer som på grunn av en funksjonsnedsettelse har vansker med å lese trykt tekst, har god tilgang til litteratur og bibliotek tjenester. På grunnlag av de overordnede målene har departementet fastsatt delmål og styringsparametere for Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek i 2020.

Kulturelt mangfold

For å sikre relevans og representativitet i kulturlivet må kunst- og kulturinstitusjonene arbeide aktivt for å nå ut til nye grupper med sitt tilbud. Institusjonene må rekruttere fra hele befolkningen for å nå målet om å skape kunst- og kulturuttrykk av ypperste

kvalitet som er tilgjengelig for alle. Kulturelt mangfold kan forstås som et inkluderende kulturliv som kommer til uttrykk gjennom et mangfold av sosial og kulturell bakgrunn, kjønn, funksjonsevne, religion, seksuell orientering, etnisitet, nasjonalitet og alder. Det må rettes særlig oppmerksomhet mot å inkludere samfunnsgrupper som er underrepresenterte i kulturlivet, både som utøvere og kulturarbeidere og som brukere av kulturtilbud.

Kunst- og kulturinstitusjonene må utvikle egne strategier for å medvirke til økt relevans og representativitet i kulturlivet. I dette ligger også at institusjonene skal vurdere sitt eget handlingsrom for å medvirke til at kunst- og kulturuttrykk til samer og nasjonale minoriteter i større grad kan bli en del av kulturlivet i hele Norge.

Resultatmål 2020

1. Utlån og formidling

NLB skal låne ut, formidle og informere om tilrettelagt litteratur. NLB skal arbeide aktivt for å få nye lånere.

2. Tilvekst

NLB skal ha et aktuelt og bredt tilbud av god kvalitet. NLB skal utvikle samlingen gjennom:

- Å opprettholde et høyt, effektivt produksjonsnivå med riktig kvalitet, basert på oppdatert teknologi
- Innkjøp og innlån

NLB skal produsere tilrettelagt litteratur til studenter med sterk synshemming og kan i tillegg utvikle samlingen av studielitteratur innenfor disponible rammer.

3. Studenttjeneste

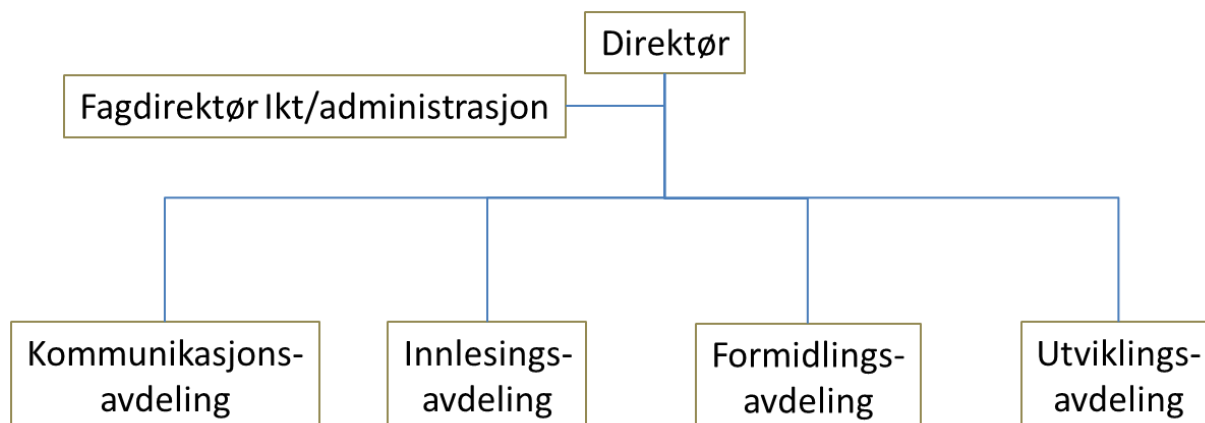
NLB skal være en kompetanseressurs og samarbeidspartner for syns- og lesehemmede studenter, brukerorganisasjoner og offentlige virksomheter som bibliotek og undervisningsinstitusjoner.

4. Utvikling, samarbeid og pådriveransvar

NLB skal være aktiv i utvikling av tjenester og bruk av ny teknologi for å bedre tilbudet til sine målgrupper. NLB har ansvar for å fremme samarbeid og koordinering av miljø som arbeider med tilrettelagt litteratur. Gjennom nasjonalt og internasjonalt samarbeid skal NLB være pådriver og kvalitetssikrer for å sikre et optimalt tilbud til sine målgrupper. NLB skal være en pådriver slik at produksjon og publisering gjennom allmenne kanaler også gir bedre tilgjengelighet for NLBs målgrupper.

Organisasjon og ledelse

Organisasjonskart for NLB

NLBs ledelse i 2020

- Direktør: Øyvind Engh
- Fagdirektør IKT/administrasjon: Kjell Egeland
- Avdelingsdirektør formidlingsavdelingen: Jorunn Wold
- Avdelingsdirektør innlesingsavdelingen: Kjell Egeland (konstituert til september 2020) og Øyvind Engh (konstituert fra september 2020)
- Avdelingsdirektør utviklingsavdelingen: Arne Kyrkjebø
- Avdelingsdirektør kommunikasjonsavdelingen: Liv Torild Ellefsen

Kjell Egeland har i tillegg til stillingen som fagdirektør i direktørens stab vært konstituert i stillingen som avdelingsdirektør i innlesingsavdelingen fram til september 2020, og fra september 2020 har direktør Øyvind Engh vært konstituert som avdelingsdirektør i innlesingsavdelingen. Organisasjonskartet er uendret.

NLB er lokalisert i Oslo. Virksomheten har per 31.12.2020 totalt 39 ansatte fordelt på 37,44 årsverk.

Fagråd

Etter en prosess i Kulturdepartementet for å avklare bruk av styrer i underliggende etater, besluttet departementet i 2016 å erstatte NLBs tidligere styre med et fagråd. Fagrådet er oppnevnt for perioden 2017 til utgangen av 2020.

Fagrådets formål

Fagrådets formål er å supplere kompetansen i NLB med brukerperspektiver og faglige perspektiver fra sentrale samarbeidspartnere. Fagrådet skal bidra til å sikre et bredt og godt beslutningsgrunnlag for ledelsen i NLB. Dette skal bidra til at NLB tilbyr målgruppene et godt tilbud innenfor de rammene som blir gitt av Stortinget og departementet.

Fagrådet skal være et rådgivende organ for ledelsen i NLB og en arena for drøfting av strategiske og prinsipielle spørsmål om tilgang til litteratur for alle. Rådet skal bidra til god kontakt mellom brukerorganisasjonene, de profesjonelle samarbeidspartnerne og NLB.

NLBs fagråd er oppnevnt av Kulturdepartementet. Fagrådet har en leder og seks faste medlemmer. To av fagrådets medlemmer er oppnevnt etter forslag fra Norges Blindforbund. Dysleksi Norge, Nasjonalbiblioteket, Universitets- og høgskolerådet og Deltasenteret har foreslått ett fagrådsmedlem hver. Hvert medlem har et personlig varamedlem.

Fagrådets sammensetting 2017-2020

Kulturdepartementet har oppnevnt følgende medlemmer med varamedlemmer til fagrådet:

Leder

- Trygve G. Nordby

Etter forslag fra Norges Blindforbund:

- Karianne Havsberg, med varamedlem Unn Ljøner Hagen
- Terje André Olsen, med varamedlem Egil Rasmussen

Etter forslag fra Dysleksi Norge:

- Caroline Solem, med varamedlem Knut Rinden

Etter forslag fra Nasjonalbiblioteket:

- Hilde Ljødal, med varamedlem Svein Arne Tinnesand

Etter forslag fra Deltasenteret:

- Haakon Aspelund, med varamedlem Tone Alexandra Larsen

Etter forslag fra Universitets- og høgskolerådet:

- Kjetil Knarlag, med varamedlem Anna Løken

Fagrådet har i 2020 avholdt to møter. Rådet har vurdert og gitt uttalelser om saker som budsjett og regnskap, utlåns- og produksjonsstatistikk, utviklingsprosjekter og virksomhetsplaner.

Volumtall

Tabell 1. Utvalgte volumtall

Volumtall	2018	2019	2020
Samlet utlån i NLB	816.619	927.635	1.163.405
Utlån av lydbøker – folkebiblioteklitteratur	766.594	861.983	1.056.689
Utlån av punktskriftbøker	2.567	2.843	2.312
Utlån av studielitteratur	47.548	62.509	102.455
Lånere i NLB totalt	63.849	81.245	98.227
Antall nye lånere	24.029	25.837	26.164
Folkebiblioteklitteratur – samlet tilvekst lydbokformat, bøker og tidsskrifter	988	1.164	917
Folkebiblioteklitteratur – egne innlesninger, bøker og tidsskrifter	534	621	418
Folkebiblioteklitteratur – punktskriftproduksjon bøker	369	554	447
Folkebiblioteklitteratur – punktskriftproduksjon hefter til punktklubber	96	103	72
Studielitteratur – samlet tilvekst, lydbøker	402	421	543
Studielitteratur – egne produksjoner, lydbøker	393	421	543

Nøkkeltall

Tabell 2. Nøkkeltall fra årsregnskapet (tall i hele tusen)

Nøkkeltall fra årsregnskapet 2018-2020	2018	2019	2020
Antall årsverk	38	38	37,44
Samlet tildeling post 01-99	58.122	58.773	60.264
Driftsutgifter	56.214	57.564	56.949
Utnyttelsesgrad post 01-29	96,7 %	97,9 %	94,5 %
Lønnsandel av driftsutgifter*	51 %	49 %	53 %
Lønnsutgifter per årsverk*	760	745	804

* For å gi et riktig bilde av virksomheten, har vi flyttet honorar til innlesere som er oppdragstakere utenfor næring fra lønn til ordinære driftsutgifter.

NLBs regnskap føres etter kontantprinsippet.

Del III. Årets aktiviteter og resultater

Samlet vurdering av resultater, måloppnåelse og ressursbruk

Tilbudet til studenter

NLB kan vise til svært gode resultater for studielitteraturen i 2020 med en utlånsvekst på 64 % og en økning i samlet bestand av studielitteratur på 30 %. Vi har gjennom flere år jobbet målrettet og langsiktig for å styrke tilbudet til studenter som trenger tilrettelagt litteratur. 2020 ble året da flere brikker falt på plass.

E-bøker til alle studenter

Alle lånere i NLB kan nå søke etter og låne e-bøker i appen Lydhør eller fra nettsidene. For å stimulere til mer selvhjelp har vi i tillegg opprettet en egen seksjon for spørsmål og veiledning om bruk av e-bøker på Hjelp-sidene.

NLB erfarer at det blant 98.000 lånere med forskjellige funksjonsnedsettelse er mange ulike behov. Ikke minst gjelder dette studenter som bruker ulike studieteknikker for å lære seg pensum. Med e-bøkene gjør vi det mulig å lese tilrettelagte bøker på ulike måter:

- Lytte til e-boka med talesyntesestemmen
- Skifte fonter eller forstørre skriften for å lese selv
- Kombinere lytting og lesing
- Lese punktskrift elektronisk med en leselist

NLBs utviklere har lagt ned mye arbeid i å tilpasse til flere formater slik at lånere som ønsker å bruke en annen avspiller enn Lydhør, kan laste ned e-bøker til denne. Eksempler på andre avspillere er Kindle og nettbaserte DAISY-spillere. Det er også etablert en effektiv automatisert produksjonslinje for e-bøker.

Hulda og Clara – nye talesyntesestemmer i NLBs bøker

Parallelt med utvikling av e-boktilbudet har NLB jobbet med nye talesyntesestemmer. Hele 98 % av NLBs pensumbøker blir produsert med talesyntese, som gir effektiv produksjon og kort leveringstid.

Hvis vi skal få flere studenter til å ta i bruk våre tilrettelagte bøker, må vi tilby talesyntesestemmer av høy kvalitet. Brage, vår tidligere stemme, var bygget med eldre teknologi og er i 2020 blitt pensjonist. Inn kommer Hulda og Clara som leser tekst på nynorsk og bokmål. Med Hulda kan NLB for første gang produsere bøker på nynorsk med nynorsk talesyntesestemme.

Stemmene er utviklet av firmaet CereProc i samarbeid med talesynteseansvarlig i NLB. Det er jobbet mye med å få til gode stemmer som leser med naturlig flyt. William er kjøpt inn for å lese engelske bøker. Clara, Hulda og William brukes nå i talesynteseproduksjonen vår og er i tillegg implementert i Lydhør for bruk sammen med e-bøker.

I NLB er vi stolte av Hulda, vår nye talesyntesestemme som leser nynorsk. (Illustrasjon: Shutterstock/NLB)

Tilrettelagt pensum for studenter med lesevansker

Prosjektet *Tilrettelagt pensum for studenter med lesevansker* ble videreført og tildelt 2 mill. kroner over statsbudsjettet. Målet er å kartlegge behovet for tilrettelagt litteratur blant studenter i NLBs målgruppe som ikke har produksjonsrettigheter. I dag gjelder dette kun synshemmede. Omfang og ressursbruk ved læresteder og hos NLB blir kartlagt.

Pengene er hovedsakelig brukt til å produsere studielitteratur med utgangspunkt i pensumlister fra lærestedene. I 2020 kom OsloMet inn som ny samarbeidspartner i tillegg til Høgskolen i Innlandet. 224 studenter har deltatt, rekruttert gjennom studiestedenes informasjonskanaler og en NLB-utviklet kampanje i sosiale medier.

Universell utforming av digitale utgivelser

NLB samarbeider med Forleggerforeningen, Universell og Statped om universell utforming av litteratur. Målet er at forlagene selv skal tilrettelegge bøker for alle lesere ved utgivelse. I 2020 deltok NLB i en arbeidsgruppe som utarbeidet *Veileder for universell utforming av digitale utgivelser*, sendt ut på høring i desember 2020. Veilederen inneholder tekniske standarder og juridiske krav i tillegg til mer praktiske vurderinger om hvordan man utformer bøker universelt uten å være en spesialisttjeneste, som NLB eller Statped.

Litteraturformidling

NLB har i året som gikk erfart fordelene ved å være et digitalt bibliotek. Korona-nedstengingen fra 16. mars satte sitt preg på Norge, men i NLB har vi klart å opprettholde driften og lånt ut bøker som normalt. Vi vurderte i mars at mange av våre lånere vil kjenne seg isolert og ha mer behov for godt lesestoff. Derfor arbeidet vi målrettet med å styrke formidlingen gjennom nettsidene og i sosiale medier, og vi endte i 2020 på 197 saker mot 114 saker året før.

I mars lanserte vi også påskekrimmen *Døde folk leser ikke*. Hørespillet i fem deler ble publisert i sosiale medier og på nettsidene i uka før påske. Målet var å skape engasjement og leseglede blant lånerne og nå flere i målgruppen. Påskekrimmen nådde ut til 300.000 lyttere.

I september fikk NLBs nyhetsbrev nytt design og innhold med bedre plass til redaksjonelt stoff som boknyheter, temaer og aktuell informasjon. Antall abonnenter stiger jevnt, med 15.860 abonnenter ved årets utgang.

Tiltak for barn og ungdom

Lesekampanjer

NLB har i 2020 fortsatt samarbeidet med folkebibliotekene om leseskampanjen Sommerles (1.–7. klasse) og Foreningen Iles sine leseaksjoner for elever i grunnskole og videregående skole. Vi tilrettelegger litteratur til kampanjene og bidrar med å spre informasjon ut til lånerne. Dette gjør vi for å tilrettelegge for at barn og ungdom i NLBs målgruppe kan delta på samme premisser som jevnaldrende, samtidig som de blir bedre kjent med tilbudet til NLB.

Barnebokappen Maneno

Vi har gjennomført anskaffelse av Maneno, en lese-app for barn i alderen 8–12 år. For barn med dysleksi eller andre lesevansker kan lydbok med tekst være en god støtte når de skal lære å lese. Appen vil inneholde både lydbøker, lydbøker med tekst og e-bøker. Fra 2020 blir alle våre barnebøker produsert som lydbok med tekst og som e-bok. Det er lagt ned mye arbeid i å tilpasse den danske appen til NLBs behov, og app-tekster er oversatt både til bokmål og nynorsk. Maneno blir lansert våren 2021.

Utlån, lånersammensetning og brukertilfredshet

NLB nærmer seg 100.000 lånere, og veksten er i 2020 på 21 %.

Vi anslår det totale antall personer i vår målgruppe til å være rundt 5 % av befolkningen eller ca. 300.000 mennesker. Beregningen er gjort i samsvar med tilsvarende estimater i de andre nordiske landene. Med utgangspunkt i beregningen når vi nå 1 av 3 i målgruppen.

Flere unge lånere

Det ble i 2020 rekruttert flest nye lånere blant barn og ungdom. Samarbeidet med Statped gir utslag på statistikken. I tillegg er de økte midlene NLB har fått for å drive informasjons-, formidlings- og rekrutteringsarbeid blant barn og ungdom, blitt brukt til tiltak som gir gode resultater, slik som samarbeidet med folkebibliotekene om Sommerles.

Det er også en markant økning i gruppen unge voksne lånere (17–30 år), der mange er studenter. Dette må ses i sammenheng med rekrutteringsarbeidet vi har gjort i forbindelse med prosjektet *Tilrettelagt pensum for studenter med lesevansker*. Kombinasjonen flere aktive unge voksne lånere og kraftig utlånsøkning for studielitteratur viser at vi med vår satsning når bedre ut til denne aldersgruppen enn tidligere.

Dysleksi er nå den vanligste årsaken til å bli låner i NLB, etterfulgt av andre funksjonsnedsettelse og synshemming.

Utlånsøkning

De fleste av NLBs lånerne ønsker folkebiblioteklitteratur, først og fremst skjønnlitteratur. For folkebiblioteklitteratur passerte vi i år en million utlån. NLB lånte ut 25 % flere bøker i 2020 enn i 2019. Den største økningen i prosent finner vi for studielitteratur.

Online utlån og flaggskipet Lydhør

Nesten alle studenter og over 60 % av folkebiblioteklånerne lytter nå til bøker online. De fleste bruker Lydhør. Nettsidene er i år styrket med en egen Hjelp-redaksjon som jobber systematisk med å oppdatere brukerveiledninger og svar på ofte stilte spørsmål, slik at lånerne kan løse problemer selv.

For å få bedre kjennskap til lånerne behov gjennomførte vi en egen brukerundersøkelse om Lydhør i 2020. Her rapporterte 57 % at de lytter daglig og 31 % ukentlig. Over 80 % rapporterte at de er svært fornøyd eller fornøyd med Lydhør. I den store Brukerundersøkelsen 2020 var også Lydhør et av temaene. Her oppgir flest at de bruker Lydhør på mobilen, og lånerne uttrykker tilfredshet både når det gjelder brukervennlighet og søkefunksjon.

Med utgangspunkt i funnene i disse undersøkelsene arbeider NLB fortløpende med å fikse feil og videreutvikle Lydhør. I 2020 ble nye talesyntesestemmer implementert, og det ble jobbet mye med å forbedre søk, blant annet filtrert søk. Noen av disse endringene blir først implementert i 2021.

NLB oppfordrer jevnlig lånerne til å laste ned bøker i tilfelle driftsstans hos oss. De fleste folkebiblioteklånerne følger nå rådet, mens en del studenter fortsatt strømmer. For noen lånergrupper er det fremdeles behov for å få bøker på CD.

Utlån av de ulike medietypene

Innleste lydbøker, både skjønnlitteratur og sakprosa, er mest etterspurt blant NLBs lånerne. 91 % av alle utlån i 2020 er innleste lydbøker. Alle barne- og ungdomsbøker blir nå levert som lydbok med tekst. Vi jobber med å få på plass et tilsvarende tilbud til voksne.

Utlånet av lydbøker til studenter øker i 2020 med 51 %. Dette må ses i sammenheng med at lånerne i aldersgruppen 17–30 år er i vekst og at flere får tilrettelagt studielitteratur gjennom prosjektet *Tilrettelagt pensum for studenter med lesevansker*. I tillegg blir studielitteraturen formidlet til alle NLBs lånerne, på nettsidene, i nyhetsbrevet og i Lydhør.

Etter flere år med vekst gikk punktskriftutlånet tilbake med 18 %. Punktskriftlånerne er få i antall, ca. 300 lånerne, og små variasjoner i leseatferd slår derfor ut på statistikken. Vi har fortsatt med månedlige punktclubber og tilrettelegger bøker og hefter for lesetrening. I mai sendte vi ut informasjonsbrev til alle registrerte punktskriftlånerne med informasjon om tilbudet i samarbeid med Norges Blindforbund. Fra juli 2020 blir punktskriftbøker levert samlet på døra til låneren, en ordning som er godt likt.

E-bøker ble tilgjengelig for alle NLBs lånere i august 2020. Studiebøker ble prioritert først, og e-bøkene utgjør etter fem måneder 8 % av utlånet av studielitteratur.

Brukertilfredshet

NLB gjennomførte i samarbeid med Opinion Brukerundersøkelsen 2020. Siden forrige undersøkelse har lånersammensetningen endret seg, og 1 av 3 respondenter er nå under 26 år. Brukerundersøkelsen viser at flest lånere ønsker skjønnlitteratur (70 %). Lånerne uttrykker høy tilfredshet med brukervennlighet ved søk etter og avspilling av lydbøker. Voksne lånere ønsker boktips og nyhetsbrev, mens yngre lånere vil finne fram til bøkene selv. Hele 90 % er svært eller ganske fornøyd med serviceinnstillingen og hjelpen de får i kontakt med NLB.

Tilvekst

Den samlede tilveksten av nyproduserte tilrettelagte bøker øker med 30 %. Fra og med 2020 produserer NLB alle nye lydbøker også som e-bøker, både folkebiblioteklitteratur og studielitteratur. Dette, sammen med konvertering av eldre studie bøker til det nye formatet, bidrar mest til veksten.

NLB leverer nå mye tekst i tillegg til lyd. Lydbøker med tekst, talesyntesebøker, punktskriftbøker og e-bøker produseres fra grunnlagsfiler vi får produsert hos underleverandører i India, filer som deretter går gjennom vårt etter hvert avanserte produksjonssystem. Det har i 2020 blitt brukt mye tid på å kartlegge og forbedre verktøy og metoder for å få god flyt i produksjonen. Vi har samarbeidet med konsultentselskapet OXX om analyser som danner grunnlag for videre utvikling av produksjons- og utlåns løsninger.

Tilvekst av de ulike medietypene

NLBs mål for innleste lydbøker var i 2020 på 500 titler. Våre studioer var helt stengt i ca. 2 måneder fra mars til mai og ble deretter drevet med redusert kapasitet ut året som følge av smitteverntiltak. Vi endte på 418 titler ved årets utgang, noe vi ut fra situasjonen må si oss fornøyd med.

Produksjonen av studie bøker med talesyntese øker med 34 %. Det er produsert mange pensumbøker til prosjektet *Tilrettelagt pensum for studenter med lesevansker*. Vi har også samarbeidet med Universell om å produsere flere titler til fagskoler. Talesyntese blir benyttet i så å si alle pensumbøker, og fra høsten 2020 er de nye stemmene Hulda, Clara og William tatt i bruk.

Punktskriftproduksjonen går i år tilbake med 17 %. NLB produserer alle lydbøker også som punktskriftbøker og produserer i tillegg det lånerne melder inn av ønsker. Vi tilpasser også til spesielle format ved behov. Vi har i år produsert ca. 50 bøker i kortskrift på forespørsel.

Daisy Music Braille, det internasjonale samarbeidsprosjektet om produksjon av musikknoter etter globale standarder og metoder, begynner å gi resultater. Det er i år flere leveranser av noter til studentlånere, og vi har også produsert noter til folkebiblioteklånere.

Det ble i 2020 produsert 1.533 bøker i det nye og oppdaterte e-bokformatet som lånes ut til alle lånere.

Effektivisering

Det er i 2020 gjennomført flere effektiviseringstiltak.

En ny automatisert låneordning er kommet på plass for å effektivisere bokvalget til eldre lånere som ønsker at NLB skal velge ut bøker for dem. Dette frigjør mye tid i formidlingsavdelingen.

Den voksende produksjonen av bøker som inneholder tekst har ført til propper i vårt produksjonssystem. Det er arbeidet med å løse opp disse og fjerne årsakene til at feilene oppstår.

Resultater og måloppnåelse etter resultatmål i tildelingsbrevet for 2020

Resultatmål 1: Utlån og formidling

NLB skal låne ut, formidle og informere om tilrettelagt litteratur. NLB skal arbeide aktivt for å få nye lånere.

Styringsparametere

- Utlån av folkebiblioteklitteratur og studielitteratur
- Andelen online utlån (strømming og nedlasting)
- Antall lånere
- Andel av anslått målgruppe NLB når med sitt tilbud
- Rekrutterings-, formidlings- og informasjonsvirksomheten overfor barn og unge
- Samarbeid med biblioteksektoren om formidlingsaktiviteter
- Brukertilfredshet

Utlån

Tabell 1.1. Utlån. Folkebibliotek- og studielitteratur

	2018	2019	2020	Endring 2019-2020	
				Antall	Prosent
Samlet utlån i NLB	816.619	927.635	1.163.405	235.710	25,42 %
Folkebibliotek-litteratur totalt	769.161	864.826	1.060.950	196.124	22,68 %
Lydbøker	766.594	861.983	1.056.689	194.706	22,59 %
CD	426.927	371.304	406.647	35.343	9,52 %
Strømmet	33.565	42.790	62.166	19.376	45,28 %
Nedlastet	306.102	447.889	587.876	139.987	31,25 %
Punktskriftbøker	2.567	2.843	2.312	-531	-18,68 %
E-bøker	-	-	1.949	-	-
Studielitteratur totalt	47.458	62.509	102.455	39.946	63,90 %
Lydbøker	47.239	62.167	93.998	31.831	51,20 %
CD	4.099	4.233	3.711	-522	-12,33 %
Strømmet	9.438	12.931	33.379	20.448	158,13 %
Nedlastet	33.702	45.003	56.908	11.905	26,45 %

E-bøker	203	342	8.433	8.091	2.365,79 %
Noter	16	1	24	23	2.300 %

Samlet utlån 2020

Samlet utlån av tilrettelagt litteratur fra NLB øker med 25 %. Størst utlånsøkning har studielitteratur med hele 64 %, noe som bør ses i sammenheng med satsingen i prosjektet *Tilrettelagt pensum for studenter med lesevansker*. Utlånet av folkebiblioteklitteratur øker med 23 %.

Ved utgangen av 2020 er det 98.227 lånere registrert, hvorav 43 % er aktive lånere. Det vil si at de lånte minst én bok i løpet av året.

Lydbøker

Innleste lydbøker, både skjønnlitteratur og sakprosa, er det produktet flest lånere etterspør fra NLB. 91 % av alle utlån i 2020 er innleste lydbøker, og utlånet passerte en million utlån i år. Studielitteratur som lydbok er i all hovedsak produsert med talesyntese. Utlånet nærmer seg nå 100.000 titler.

Bøker i punktskrift

Utlånet av bøker i punktskrift går tilbake med 18 % i år. Punktskriftlånerne i NLB er få i antall og små variasjoner i leseatferd slår ut på statistikken. NLB produserer alle innleste lydbøker også i punktskrift. Vi produserer alle lånerønsker og tilrettelegger bøker og hefter for lesetrening på forespørsel. Les mer om punktskrifttilbudet under Resultatmål 2 Tilvekst.

Punktklubber

NLBs punktklubber består av månedlige hefter som gir lesetrening til nye eller lite aktive punktskriftlesere. Fire punktklubber for voksne har til sammen 80 abonnenter. For barn og ungdom er det to klubber og 25 abonnenter. En separat punktklubb for barneskolebarn fases nå ut og blir i 2021 erstattet av et hyppigere tilbud bedre tilpasset målgruppen.

E-bøker

I august ble e-bøker tilgjengelig for alle NLBs lånere. Studiebøker ble prioritert i første omgang, og e-bøkene utgjør nå 8 % av utlånet av studielitteratur, mot 0,5 % i 2019.

E-bøkene blir levert i forskjellige formater tilpasset Lydhør og andre avspillere, og man låner dem på samme måte som lydbøker. Tidligere har e-bøker vært et begrenset tilbud til studenter med produksjonsrett, stort sett utlånt i ett eksemplar distribuert på e-post.

Fra august 2020 blir alle nyproduksjoner også produsert som e-bok. Eldre folkebiblioteklitteratur blir konvertert i 2021.

Online utlån

61 % av folkebiblioteklånerne strømmer/laster ned bøkene sine, mens 39 % fremdeles ønsker å få tilsendt CD. For studielitteratur er det hele 96 % av lånerne som strømmer/laster ned. I kommunikasjon med lånerne oppfordrer NLB til å laste

ned bøker slik at de er tilgjengelige også ved stans i våre systemer. Mange følger rådet, og det er nå vesentlig flere som laster ned enn det er som strømmer.

Hovedvekten av de som låner bøker online, benytter Lydhør. I Brukerundersøkelsen 2020 oppgir 63 % av de spurte at de bruker Lydhør, fortrinnsvis på telefonen. 17 % bruker PC/Mac. De spurte uttrykker stor grad av tilfredshet med Lydhør, både når det gjelder brukervennlighet og søkefunksjon.

Fjernlån

Tabell 1.2. Fjernlån. Folkebibliotek- og studielitteratur

	2018	2019	2020	Endring 2019-2020	
				Antall	Prosent
Folkebibliotek	591	465	378	-87	-18,71 %
Studenttjeneste	216	169	140	-29	17,16 %

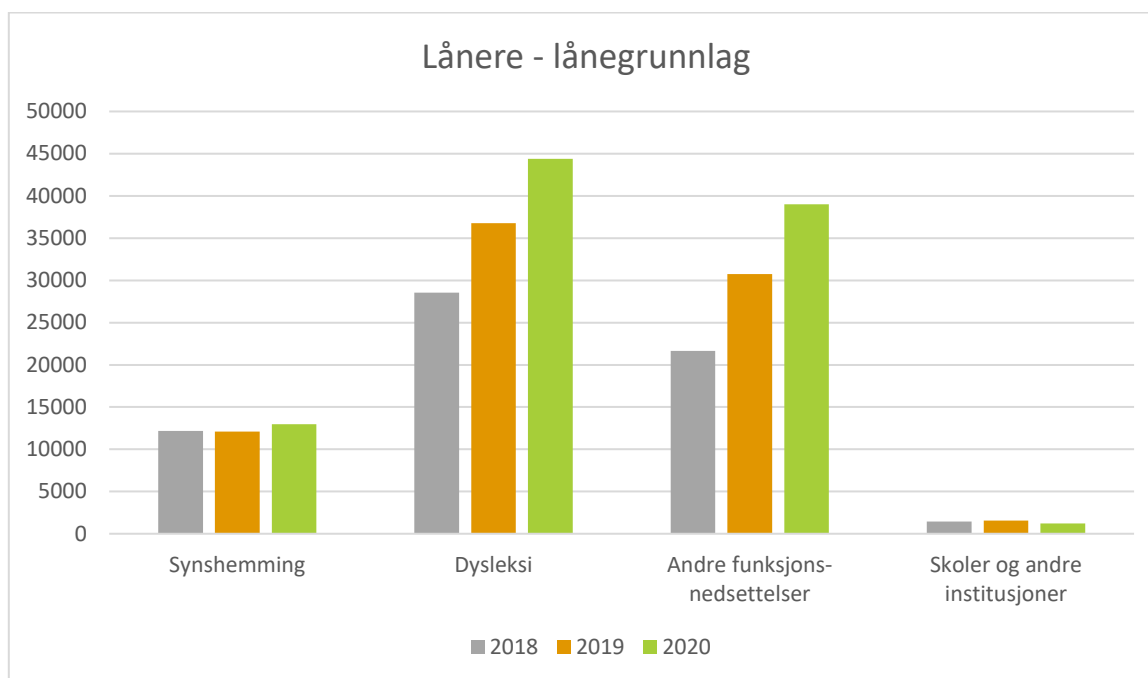
Tabellen viser fjernlån fra det svenske biblioteket Myndigheten för tillgängliga medier (MTM).

Lånere

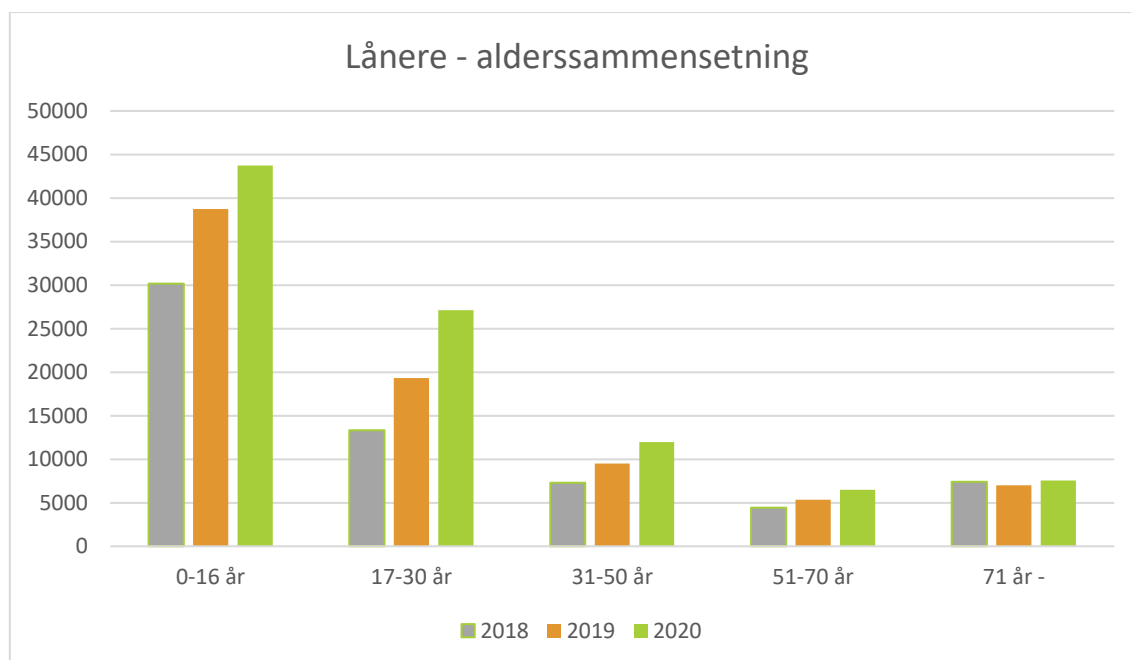
Tabell 1.3. Antall lånere totalt

	2018	2019	2020	Endring 2019-2020	
				Antall	Prosent
Antall lånere totalt	63.849	81.245	98.227	16.982	20,90 %
Antall registrert via NLB	39.943	45.814	53.221	7.407	16,17 %
Antall registrert via KABB	68	102	136	34	33,33 %
Antall registrert via Statped	23.683	35.167	44.698	9.531	27,10 %

Figur 1.1 Lånere fordelt på lånegrunnlag

Figur 1.2 Lånere fordelt på alder

Fortsatt økning i antall lånere

Ved utgangen av 2020 hadde NLB totalt 98.227 lånere, en økning på 21 % fra året før. Flest lånere er registrert via NLB (53.221).

NLB vurderer målgruppen til å utgjøre rundt 5 % av befolkningen, noe som tilsvarer 300.000 personer. Med utgangspunkt i dette estimatet er nå en av tre i målgruppen låner hos NLB.

Lånersammensetning

Samarbeidet med Statped fortsetter å bidra til stor lånervekst. Lånere innmeldt via Statped øker med 27 %. Dette er hovedsakelig barn i aldersgruppen 0–16 år.

I 2020 kom det til flere lånere i alle aldersgrupper. Den prosentvise økningen er størst i aldersgruppen 17–30 år med 40 %. Denne gruppen, hvor man finner mange studenter, består nå av 27.101 lånere. Aldersgruppen 0–16 år har en økning på 13 % og utgjør nå 43.721 lånere. I begge disse aldersgruppene finner vi mange mennesker med dysleksi og andre funksjonsnedsettelse, for eksempel ADHD.

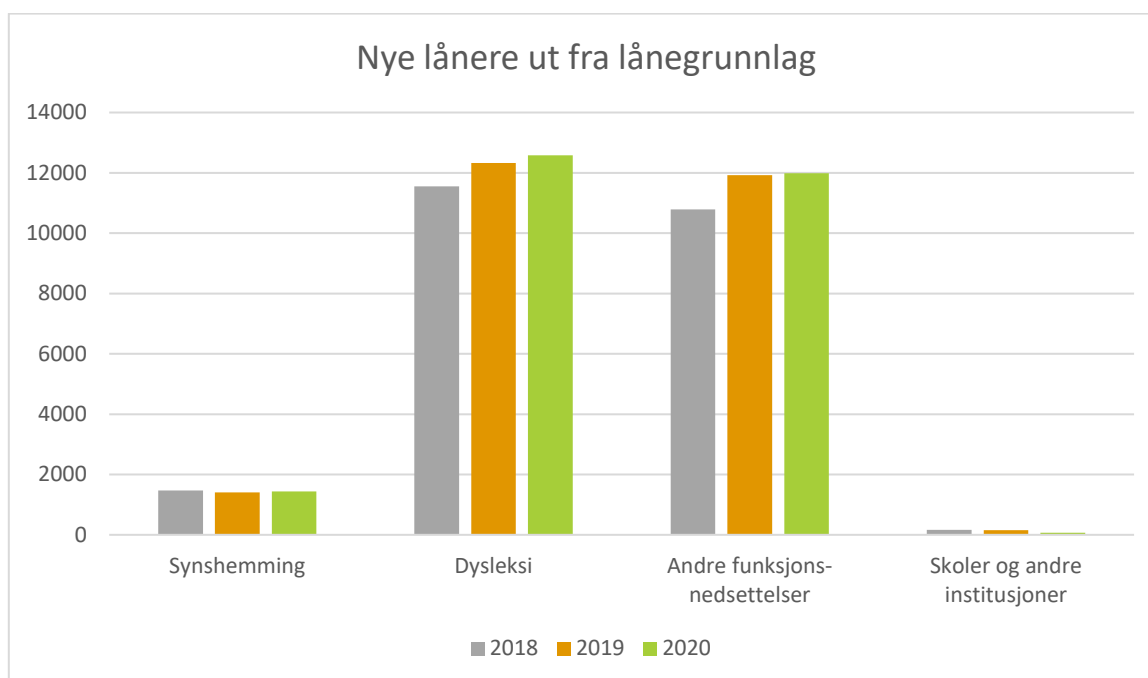
Setter man disse tallene sammen med den store økningen i utlånet av studielitteratur på 64 % (jf. tabell 1.1), er det rimelig å anta at lånere som blir registrert i grunnskolealder, fortsetter å bruke NLBs tilbud når de tar videre utdanning selv om ikke alle ligger registrert som student i vår base.

For lånere med synshemming holder tallene seg stabile. Det er rekruttert 1436 nye lånere med nedsatt syn i 2020. I tillegg er det en del eldre som faller fra hvert år og blir utmeldt.

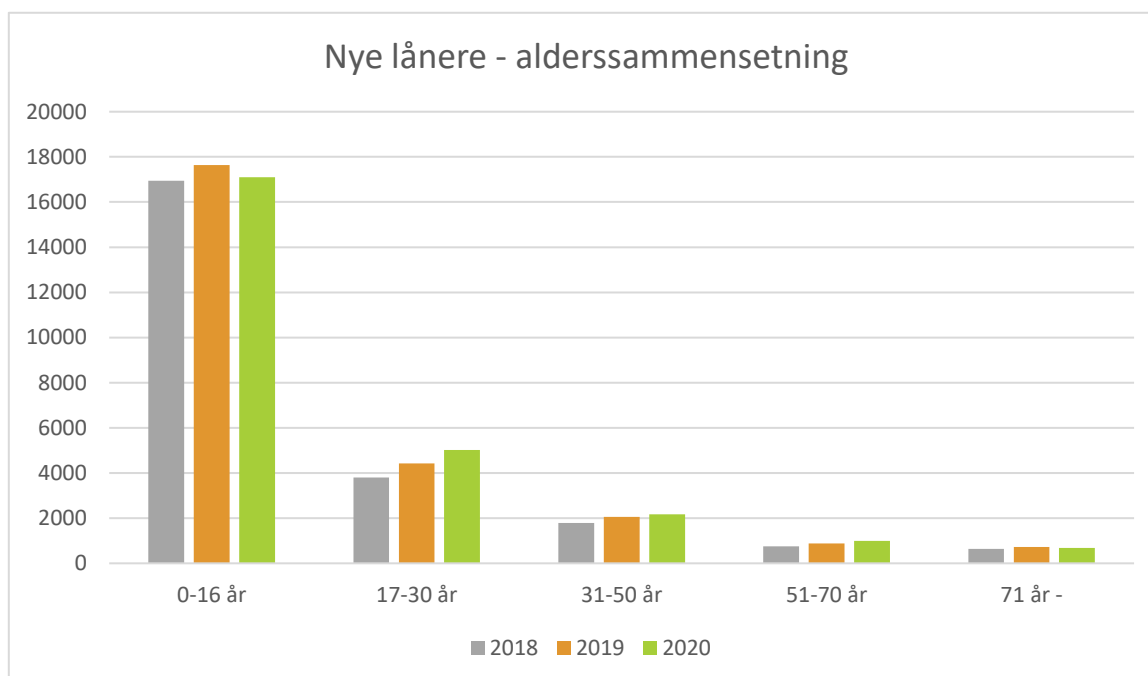
Tabell 1.4. Rekruttering av nye lånere totalt

	2018	2019	2020	Endring 2019-2020	
				Antall	Prosent
Antall nye innmeldinger totalt	24.029	25.837	26.164	327	1,27 %
Nye via NLB	9.119	9.046	9.348	302	3,34 %
Nye via KABB	17	22	27	5	22,73 %
Nye via Statped	14.877	16.755	16.776	21	0,13 %

Figur 1.3 Rekruttering av nye lånere fordelt på lånegrunnlag

Figur 1.4 Rekruttering av nye lånere fordelt på alder

Stabil rekruttering

Rekruttering av nye lånere totalt ligger stabilt. Det blir fremdeles rekruttert flest nye lånere blant barn og ungdom 0–16 år, selv om det er en svak nedgang fra i fjor (-3 %). I aldersgruppen 17–30 år er veksten på 13 %. Aldersgruppen 31–50 år øker med 5 % og 51–70 år med 12 %, mens det er en nedgang på 5 % blant de eldste (71

år –). En vesentlig del av nyrekrutterte lånerne har dysleksi og andre funksjonsnedsettelse. Synsnedsettelse forekommer mye sjeldnere blant unge lånerne, der lånerveksten er størst.

Samarbeid med biblioteksektoren om formidlingsaktiviteter

Sommerles og andre lesekampanjer

NLB bidrar til å inkludere alle lesere i nasjonale lesekampanjer ved å produsere kampanjelitteratur som lydbok og i punktskrift. I 2020 samarbeidet vi om disse kampanjene:

- Sommerles, folkebibliotekenes nasjonale og digitale lesekampanje for barn i 1.–7. klasse.
- Foreningen !les og deres leseaksjoner rettet mot elever i grunnskole og videregående skole.

Når barn og ungdom i NLBs målgruppe får delta på samme premisser som sine jevnaldrende, blir de bedre integrert i klassen og blant venner. Samarbeidet bidrar også til å synliggjøre vårt tilbud for barn og ungdom i målgruppen, og det styrker samarbeidet med folkebibliotekene.

Nasjonal bibliotekstrategi

I den nasjonale bibliotekstrategien for 2020–2023, *Rom for dannelse*, er det vektlagt at alle landets innbyggere skal ha tilgang til litteratur i det formatet de trenger. Nasjonalbiblioteket skal bidra til at folkebibliotek og formidlere kjenner til og bruker NLBs tilbud i møte med brukere i målgruppen.

Våren 2020 var det møter mellom Nasjonalbiblioteket og NLB for å gjennomføre intensjonene i strategiplanen. Samarbeidet er nå koronautsatt og vil fortsette når samfunnet åpner opp. NLB har laget en flyer vi sender ut til bibliotekansatte på forespørsel, og vi har en egen ressurside på nettsidene rettet mot bibliotekarere.

Tilrettelagte arrangementer

NLB har videreført samarbeidet med Nasjonalbiblioteket om å gjøre deres arrangementer tilrettelagt og tilgjengelig for mennesker i NLBs målgruppe. På dette området har det i 2020 vært mindre aktivitet enn i 2019 på grunn av de begrensningene covid-19 har satt for arrangementer.

Brukertilfredshet

NLB gjennomførte i 2020 en brukerundersøkelse som viser brukertilfredshet og brukeratferd. Opinion fikk oppdraget og gjennomførte 1001 telefonintervjuer i oktober. Siden forrige undersøkelse i 2016 har lånersammensetningen endret seg, og 1 av 3 respondenter er nå under 26 år.

Hele 68 % av respondentene har vært lånere i NLB i 5 år eller mindre. Blant dem som har vært lånere lenge, er det flest synshemmede. Det er relativt liten forskjell mellom kvinner og menn i svarene.

Noen utvalgte funn:

- De fleste som låner lydbøker fra NLB, låner skjønnlitteratur (70 %). Deretter kommer faglitteratur/sakprosa (36 %) og studielitteratur (33 %). Lånerne uttrykker at de er spesielt tilfreds med utvalget av skjønnlitteratur.
- De fleste låner lydbøker månedlig eller sjeldnere.
- 67 % låner bøkene i Lydhør, og telefonen er den klart foretrukne enheten for avspilling. Det er høy tilfredshet med brukervennlighet både når det gjelder søk og avspilling.
- 56 % av lånerne synes boktips fra NLB er ganske eller svært interessant. Det er en tendens at voksne lånere ønsker boktips og nyhetsbrev, mens yngre lånere oftere vil finne fram til bøkene selv.
- Over 70 % er svært eller ganske fornøyd med brukervennlighet, søk og valg for avspilling av bok når de foretar selvbetjente lån fra NLBs nettsider.
- Hele 90 % er svært eller ganske fornøyd med serviceinnstilling og hjelp de får i kontakt med NLB.
- 47 % fikk vite om NLB via skolen eller familie og venner. Etter dette kommer hjelpeapparatet og Norges Blindeforbund.

NLB tilbyr litteratur til Sommerles-kampanjen på lydbok og i punktskrift. Når barn i NLBs målgrupper får delta på samme premisser som sine jevnaldrende, blir de bedre integrert i klassen og blant venner. (Foto. Shutterstock)

Resultatmål 2: Tilvekst

NLB skal ha et aktuelt og bredt tilbud av god kvalitet. NLB skal utvikle samlingen gjennom:

- å opprettholde et høyt, effektivt produksjonsnivå med riktig kvalitet, basert på oppdatert teknologi
- innkjøp og innlån

NLB skal produsere tilrettelagt litteratur til studenter med sterk synshemming og kan i tillegg utvikle samlingen av studielitteratur innenfor disponible rammer.

Styringsparametere

- Bestand av folkebiblioteklitteratur og studielitteratur fordelt på lydbokformat og punktskrift
- Produksjon, innkjøp og innlån av folkebiblioteklitteratur
- Produksjon av studielitteratur
- Punktskriftproduksjon - leveringstid
- Omfang av internasjonalt lånesamarbeid

Bestand

Tabell 2.1. Bestand. Folkebiblioteklitteratur

	2018	2019	2020	Endring 2019-2020	
				Antall	Prosent
Samlet bestand folkebibliotek	22.911	24.315	25.573	1.258	5,17 %
Lydbøker	17.231	18.085	18.745	660	3,65 %
Voksen	12.491	13.084	13.548	464	3,55 %
Barn og ungdom	4.740	5.001	5.197	196	3,92 %
Punktskriftbøker	5.680	6.233	6.680	447	7,17 %
Voksen	2.712	2.991	3.276	285	9,53 %
Barn og ungdom	2.968	3.242	3.404	162	5,00 %
E-bøker*	-	-	148	-	-
Voksen	-	-	98	-	-
Barn og ungdom	-	-	50	-	-

* I 2020 begynte NLB å produsere lydbøker også som e-bøker.

Som tabell 2.1 viser, vokser NLBs samlede bestand av folkebiblioteklitteratur i 2020.

Dette året begynte vi å produsere alle nye lydbøker også som e-bøker i et tilrettelagt format tilpasset ulike avspillere, og for første gang produserer vi nå folkebiblioteklitteratur som e-bok. For studielitteratur er det første gang vi produserer *alle* bøker som e-bok. Dette er årsaken til økningen på 95 % for e-bøker i tabell 2.2.

Tabell 2.2. Bestand. Studielitteratur

	2018	2019	2020	Endring 2019-2020	
				Antall	Prosent
Samlet bestand studielitteratur	6.106	6.845	8.921	2.076	30,33 %
Lydbøker	4.828	5.225	5.768	543	10,39 %
E-bøker	1.278	1.620	3.153	1.533	94,63 %
Noter	1183	1184	1196	12	1,01 %

Tilvekst av folkebibliotek- og studielitteratur

Tabell 2.3. Samlet tilvekst. Folkebibliotek- og studielitteratur

	2018	2019	2020	Endring 2019-2020	
				Antall	Prosent
Samlet tilvekst	2.135	2.628	2.784	156	5,94 %
Samlet tilvekst lydbøker	1.398	1.585	1.460	-125	-7,89 %
Egenproduserte lydbøker og tidsskrifter, innlest og talesyntese	1.184	1.309	1.197	-112	-8,56 %
Lydbøker – innkjøpt	205	276	261	-15	-5,43 %
Lydbøker – via ABC	9	-	2	2	200 %
Samlet tilvekst punktskriftbøker	476	671	554	-117	-17,44 %
Noter i punktskrift	-	1	22	21	2.100 %
Samlet tilvekst e-bøker	232	381	766	385	101,05 %
Aviser med daglig utgivelse	49	4	4	-	-

Tabell 2.3 viser 6 % økning i samlet tilvekst av bøker til samlingen i 2020. Det er e-bøkene som sikrer årets vekst. Både produksjonen av lydbøker og punktskriftbøker går tilbake. Dette blir nærmere forklart i forbindelse med tabell 2.4, 2.5 og 2.6.

Tilvekst folkebiblioteklitteratur

Tabell 2.4. Folkebibliotek. Tilvekst lydbøker, tidsskrifter og aviser

	2018	2019	2020	Endring 2019-2020	
				Antall	Prosent
Samlet tilvekst lydbøker, tidsskrifter og aviser	988	1.164	917	-247	-21,22 %
Innlest	534	621	418	-203	-32,69 %
Lydbøker	512	593	397	-196	-33,05 %
Tidsskrifter	22	28	21	-7	-25,00 %
Talesyntese	249	267	236	-31	-11,61 %
Lydbøker	7	21	7	-14	-66,67 %
Tidsskrifter	242	246	229	-17	-6,91 %
Avistitler	49	4	4	0	-
Innkjøpte lydbøker	205	276	261	-15	-5,43 %
Lydbøker TIGAR/ABC	-	-	2	2	-

Målet var å lese inn 500 lydbøker i våre studioer både i 2019 og 2020. Mens vi året før havnet godt over målet med 621 titler, endte vi i 2020 på 418 titler eller 84 % av planlagt innlesing.

I mars ble det en bråstopp i lydbokproduksjonen da koronaviruset kom til landet og våre studioer måtte stenge. I mai hadde vi en gjennomgang av lokalene og fikk på plass smitteverntiltak i samarbeid med Bedriftshelsetjenesten. Vi kunne etter hvert åpne opp igjen, men med redusert kapasitet ut året. Som følge av dette er tallet på lydbøker innlest i NLBs studioer lavere enn planlagt.

Tabell 2.5. Folkebibliotek. Tilvekst lydbøker og tidsskrifter fordelt på barn/ungdom og voksne

	2018	2019	2020	Endring 2019-2020	
				Antall	Prosent
Innleste lydbøker voksen	409	434	290	-144	-33,18 %
Innleste lydbøker barn og ungdom	125	187	107	-80	-42,78 %
Innleste tidsskrifter voksen	22	28	21	-7	-25 %
Tidsskrifter med talesyntese voksen	249	267	229	-31	-11,61 %
Innkjøpte lydbøker voksen	138	168	174	6	3,57 %
Innkjøpte lydbøker barn og ungdom	67	108	87	-21	-19,44 %
Lydbøker TIGAR/ABC barn og ungdom	-	-	2	2	-

Tabell 2.5 viser en nedgang i innkjøpte titler til voksne, barn og ungdom, i tillegg til nedgangen i NLBs egen produksjon. Innkjøpene blir påvirket av det som er tilgjengelig og aktuelt i markedet. I forbindelse med Bokåret 2019 og Levende lydbok-kampanjen kjøpte vi inn ekstra mange barneboktitler. I 2020 er tallet mer likt 2018.

Tabell 2.6. Folkebibliotek. Tilvekst punktskriftbøker, tidsskrifter og punktklubber fordelt på barn/ungdom og voksne, samt noter

	2018	2019	2020	Endring 2019-2020	
				Antall	Prosent
Samlet tilvekst punktskriftbøker, tidsskrifter, punktklubber og noter	476	671	554	-117	-17,44 %
Punktskriftbøker	369	554	447	-107	-19,31 %
Voksen	237	278	285	7	2,52 %
Barn og ungdom	132	276	162	-114	-41,30 %
Tidsskrifter. Voksen	11	14	13	-1	-7,14 %
Punktklubber*	96	103	72	-31	-30,10 %
Voksen	60	67	48	-19	-19,00 %
Barn og ungdom	36	36	24	-12	-33,33 %
Noter**	-	1	22	21	2.100 %

* For punktklubber er varianter med åpen linjeavstand nå tatt ut av tabellen. ** Noter inkluderer folkebibliotek- og studielitteratur

Samlet produksjon

NLB produserer alle lydbøker også som punktskriftbøker, og i tillegg produserer vi alle ønsker som kommer inn fra lånerne.

I 2020 går den totale punktskriftproduksjonen tilbake 17 %, med størst nedgang for bøker til barn og ungdom. Punktskriftlånerne er få og behovene varierer fra år til år. I 2019 produserte vi lange serier som Animorphs og Kattekrigerne. Dette har det vært mindre etterspørsel etter i 2020.

Punktclubber

NLB har fortsatt fire punktclubber til lesetrening for voksne og to klubber til barn og ungdom.

Nedgangen i tabellen skyldes at vi fra 2020 fører inn de ulike heftene, 12 per klubb per år, men utelater tilrettelagte varianter i åpen linjeavstand.

Kortskrift og tilrettelagte produksjoner

Vi merker større etterspørsel etter tilpassede punktskriftproduksjoner fra enkeltlånere og opplæringsinstitusjoner. Fra 2018 har vi tilbudt punktskrift som kortskrift (se tekstboks). Kortskriftproduksjoner blir produsert på forespørsel og er foreløpig ikke integrert i utlånsløsningen vår. I 2020 produserte vi ca. 50 kortskriftproduksjoner, og det meste har vært romaner for voksne.

NLB tilrettelegger også tekst for nye punktskriftlesere. Dette er stort sett produksjoner i åpen linjeavstand (mer luft mellom punktskrifttegnene).

Punktskrift Fullskrift og kortskrift

Punktskrift (braille) er et skriftsystem for blinde som leser med fingrene. NLBs punktskriftbøker blir levert i fullskrift, der alle ord er skrevet helt ut. Som en tilleggstjeneste produserer vi kortskrift nivå 1, 2 og 3 på forespørsel. Dette er en forkortning av ord etter faste regler, jf. notasjonen *Kortskrift i norsk punktskrift – KS04* utarbeidet av Offentlig utvalg for punktskrift.

I Norge er det vanlig å starte punktskriftopplæringen med fullskrift. Etter at NLB begynte å tilby bøker i kortskrift i 2018, har interessen for å lese kortskrift økt. De fleste leser kortskrift nivå 2.

Noter

I *DAISY Music Braille*-prosjektet samarbeider NLB med andre aktører globalt for å finne fram til effektive produksjonsverktøy for produksjon av musikknoter i punktskrift. I 2020 har verktøyet blitt testet ut med ulike produksjoner, og vi har levert 22 noteproduksjoner til lånerne, både til studenter og folkebiblioteklånere.

Nye og bedre leveringsrutiner

Med unntak av enkelte bøker som krever spesiell tilrettelegging, blir bøkene effektivt produsert og levert. Fra juli 2020 ble postombæringen i Norge lagt om, og

Samferdselsdepartementet fikk innspill fra Norges Blindforbund og NLB for å lage en ny distribusjonsordning for punktskriftbøker. Tidligere ble bøkene sendt med posten som pakker á to og to hefter, noe som kunne føre til ventetid. Fra 1. juli 2020 får låneren boka samlet og levert på døra. Ordningen er enklere for lånerne og ser ut til å være godt likt.

Tilvekst studielitteratur

Tabell 2.7. Tilvekst studielitteratur

	2018	2019	2020	Endring 2019-2020	
				Antall	Prosent
Studielitteratur samlet tilvekst	634	803	2.088*	1285	160,02 %
Lydbøker	393	421	543	122	28,98 %
Innleste lydbøker	22	23	9	-14	-60,87 %
Talesyntese	371	398	534	136	34,17 %
E-bøker	232	381	1.533*	1152	302,36 %
Punktskrift, noter	-	1	12	11	1.100 %
Lydbøker TIGAR/ABC	9	-	-	-	-

*I 2020 konverterte NLB 915 bøker fra samlingen til det nye e-bokformatet.

Det har vært en stor vekst i produksjonen av studielitteratur i 2020, hele 160 %. Den samlede bestanden av studielitteratur øker med 30 %. Produksjonen av studie bøker med talesyntese øker med 34 %.

Det er produsert mange pensumbøker til prosjektet *Tilrettelagt pensum for studenter med lesevansker*. Den største veksten finner vi likevel for e-bøker. Dette har lenge vært et tilbud til studenter med produksjonsrett, der bøkene ble produsert på forespørsel og stort sett lånt ut en og en. Nå kan alle lånerne i NLB låne e-bøker.

I 2020 ble all studielitteratur som egner seg, konvertert til det nye formatet. Som en følge av dette er det i 2020 produsert 1.533 studie bøker som e-bok, jf. tabell 2.2.

Internasjonalt lånesamarbeid

Antall NLB-lånere som også låner lydbøker fra det nettbaserte biblioteket Bookshare øker. I 2020 hjalp NLB 78 lånerne med attestasjon for lånerett hos Bookshare, mot 44 året før. Det blir ikke skilt mellom studentlånere og andre lånerne, men det er rimelig å anta at de fleste er studenter, siden Bookshare inneholder mange fagboktitler.

NLB låner også inn lydbøker fra Myndigheten för tillgängliga medier (MTM). I 2020 lånte vi inn 140 bøker til studenter og 378 bøker til andre lånerne, jf. tabell 1.2.

Resultatmål 3: Studenttjeneste

NLB skal være en kompetanseressurs og samarbeidspartner for syns- og lesehemmede studenter, brukerorganisasjoner og offentlige virksomheter som bibliotek og undervisningsinstitusjoner.

Styringsparametere

- Leveringstid for studielitteratur
- Tilpasning av tjenestetilbudet

Leveringstid for studielitteratur

Som vist i tabell 2.7 var det en stor vekst i produksjon av studielitteratur i 2020. For lydbøker var veksten 29 %. De fleste studie bøker blir produsert med talesyntese, i fjor totalt 534 titler. I tillegg produserte vi 1.533 e-bøker. Tallet inkluderer konvertering av titler fra samlingen og nyproduksjoner.

Alle bøker bestilt av studenter med produksjonsrett er levert som avtalt. I tillegg er det levert bøker bestilt i forbindelse med prosjektet *Tilrettelagt pensum for studenter med lesevansker*.

Vi erfarer at det stort sett går greit å få produsert pensumbøker på norsk raskt, mens det er mer arbeidskrevende å få tak i filer til å produsere studielitteratur på engelsk. Leveringstidene varierer også ut fra bøkernes kompleksitet.

Tilpasning av tjenestetilbudet

Nytt e-bokformat på plass

De siste årene har vi erfart større etterspørsel etter e-bøker blant studenter i vår målgruppe. Det har derfor blitt lagt ned et stort arbeid med å etablere et oppdatert e-bokformat som studentene kan benytte med ulike avspillere. Vi har også utviklet nye talesyntesestemmer på bokmål og nynorsk til bruk ved avspilling av e-bøker. I august 2020 ble de nye e-bøkene lansert, og samtidig ble NLBs nye talesyntesestemmer Hulda og Clara implementert for avspilling i Lydhør.

Tilrettelagt pensum for studenter med lesevansker

Prosjektet *Tilrettelagt pensum for studenter med lesevansker* ble videreført i 2020. Samarbeidet med Høgskolen i Innlandet fortsatte. I tillegg utvidet vi samarbeidet til også å gjelde OsloMet, der 2. årsstudenter med lesevansker dette året får pensumbøkene produsert hos oss. Gjennom prosjektet får vi bedre kunnskap om behov hos den store gruppen studenter som er låner hos oss, men som ikke har produksjonsrett i dag.

224 studenter deltok i prosjektet i 2020. Se også omtale under resultatmål 4.

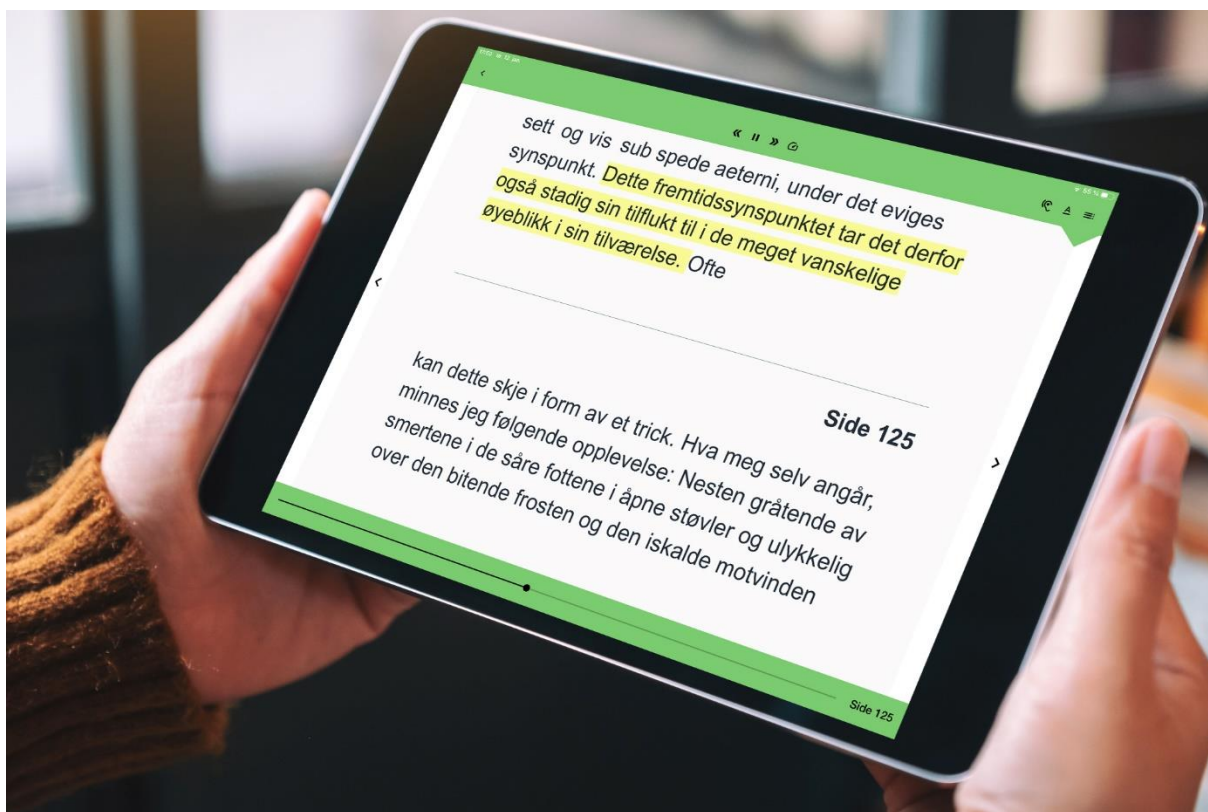
Lånere og utlån

I 2020 var det 60 aktive studenter med produksjonsrett. I tillegg ble det registrert 1.196 lånere med dysleksi og andre funksjonsnedsettelse.

Alle lånere i NLB kan låne studielitteratur. Man trenger ikke være registrert som student for å låne. Derfor er det vanskelig å si eksakt hvor mange studenter vi betjener.

Når vi ser på alderssammensetningen blant lånerne, viser det seg at aldersgruppen 17–30 år er den som øker mest prosentvis (40 %). Lånere som tidligere er registrert som barn/ungdom vokser til, men blir ikke registrert på nytt som studentlånere. At disse lånerne går over til å låne studielitteratur, bidrar sannsynligvis til den store veksten i utlån av studielitteratur på hele 64 %, jf. tabell 1.1. Prosjektet *Tilrettelagt pensum for studenter med lesevansker* og informasjonskampanjer i mai/juni og august i forbindelse med prosjektet, har nok også bidratt til veksten.

96 % av studentene strømmer eller laster ned bøkene de får fra NLB.

E-bøkene dekker mange ulike behov: lytte med talesyntesestemme eller lese selv. Det er mulig å veksle mellom å lytte og lese, skifte fonter og endre skriftstørrelse. Punktskriftlesere kan lese elektronisk punktskrift med leselist. (Foto: Shutterstock/NLB)

Resultatmål 4: Utvikling, samarbeid og pådriveransvar

NLB skal være aktiv i utvikling av tjenester og bruk av ny teknologi for å bedre tilbudet til sine målgrupper. NLB har ansvar for å fremme samarbeid og koordinering av miljø som arbeider med tilrettelagt litteratur. Gjennom nasjonalt og internasjonalt samarbeid skal NLB være pådriver og kvalitetssikrer for å sikre et optimalt tilbud til sine målgrupper. NLB skal være en pådriver slik at produksjon og publisering gjennom allmenne kanaler også gir bedre tilgjengelighet for NLBs målgrupper.

Styringsparametere

- Utviklingstiltak knyttet til produksjon, distribusjon og formidling
- Endring i tilbud og tjenester
- Samarbeid med andre produsenter av tilrettelagt litteratur
- Samarbeid med relevante organisasjoner og aktører i bokbransjen
- Plan for distribusjonsløsninger

Utvikling, pådriveransvar og samarbeid

I NLB har det i lang tid vært en grunntanke at resultatene for vår målgruppe blir vesentlig forsterket gjennom samarbeid med andre relevante aktører. Ifølge tildelingsbrevet skal NLB være pådriver for at kommersielle aktører lager universelt utformede utgivelser. Dermed blir partnerskap på dette området viktig. Her kommer en beskrivelse av utviklingsaktiviteter, pådriveransvar og samarbeidspartnere.

Utviklingstiltak knyttet til produksjon og distribusjon

Innleste lydbøker med tekst

Vi har videreført arbeidet med å få på plass en effektiv produksjonslinje for innleste lydbøker med tekst. Vi startet i 2019 og konsentrerte oss i første omgang om barne- og ungdomsbøker. I 2020 er arbeidet overført fra prosjekt til drift. Nå blir alle barne- og ungdomsbøker levert som innleste lydbøker med tekst.

Et tilsvarende arbeid med bøker for voksne er i gang. Her er det flere utfordringer knyttet til avansert innhold. Mye av tilretteleggingen er automatisert, mens noe gjenstår.

Det er lagt planer for oppgradering av lydstudioer slik at man kan lese inn lydbøker med tekst direkte fra skjerm, i stedet for å bruke papirbok. Utstyr er levert og blir implementert i 2021.

E-bøker

I august 2020 lanserte vi medietypen e-bok. Nå kan alle lånere i NLB søke etter og låne e-bøker på nettsidene og i appen Lydhør. Man kan velge mellom flere formater tilpasset ulike avspillere. I første omgang ble studie bøker konvertert til e-bok. Målsettingen framover er at samtlige bøker vi tilbyr, også skal kunne lånes som e-bok.

De nye talesyntese-stemmene NLB lanserte i 2020, ble også implementert i Lydhør. Det betyr at lånere som ønsker det, nå kan få e-bøker lest opp med talesyntese i

Lydhør. E-bøker kan også være et godt tilbud til de som ønsker å lese visuell tekst, men som trenger å forstørre bokstavene.

Tidligere var e-boktilbudet begrenset til studielitteratur for studenter med produksjonsrett. Bøkene ble distribuert som vedlegg på e-post. Nå er e-bøker altså integrert i den ordinære utlånsløsningen og et tilbud til alle lånere. Utlånstall for 2020 viser at e-bøker er et etterspurt supplement.

Det er relativt lave kostnader knyttet til denne utvidelsen av tilbudet, siden vi bruker samme grunnlagsfiler som ved produksjon av de øvrige medietypene.

Nye talesynteser

Vi har tatt i bruk de nye stemmene Hulda (nynorsk) og Clara (bokmål) i daglig serverproduksjon. Utviklingsarbeidet, som startet i 2018 i samarbeid med CereProc, er med dette fullført. I tillegg har vi kjøpt inn den engelske stemmen William til bruk på engelsk tekst. Klientversjoner med Hulda, Clara og William er implementert i Lydhør.

Vi fortsetter det tette samarbeidet med CereProc for å bedre kvaliteten ytterligere både når det gjelder stemmekvalitet og produksjonsteknikk. Brage talesyntese er fra 2020 ikke lenger i bruk i vår produksjon.

DAISY Music Braille

DAISY Music Braille er et prosjekt i regi av DAISY Consortium på initiativ fra og ledet av NLB. Målsettingen er å finne globale løsninger som sikrer bedre tilgang til musikknoter i punktskrift.

I 2020 hadde prosjektet to fokusområder:

- Videreutvikle produksjonsverktøy for konvertering av musikk til punktskrift i samarbeid med NLBs tyske søsterbibliotek, DZB. Planlagt ferdig ved utgangen av 2021.
- Finne samarbeidspartner for utvikling av musikkoppmerkingsverktøy for synshemmede. Utviklingsfasen starter i januar 2021 og løper i 2 år.

Prosjektet er finansiert av ti aktører internasjonalt og løper over en 3-årsperiode.

Effektivisering av intern drift

Vi jobber kontinuerlig med å forbedre våre verktøy og metoder slik at det er mulig å betjene flere lånere og større produksjon. I 2020 har vi i samarbeid med konsultentselskapet OXX gjennomført analyser av utlånsløsning, produksjonssystem og IT-infrastruktur. Analysene danner grunnlaget for videre utvikling av våre produksjons- og utlånsløsninger.

Utviklingstiltak knyttet til utlån, formidling og kommunikasjon

Maneno – lese-app for barn

I 2020 har vi anskaffet og startet implementering av en ny lese-app for barn. Dette gjør vi fordi vi ser at barn som strever med å lese, kan trenge ekstra tilrettelegging for å oppnå leseglede. Målgruppen er barn i alderen 8–12 år, og målet er at barna skal bli bedre lesere og lese mer.

Maneno blir lansert våren 2021 og vil inneholde lydbøker, lydbøker med tekst og e-bøker. Appen har spillelementer og lesestøttefunksjoner, som mulighet til å endre skriftstørrelse, markere tekstlinjer og få lest opp vanskelige ord.

Litteraturformidling

Vi jobber målrettet med å styrke litteraturformidlingen og har til dette tatt i bruk *Lesersørv*, en metodisk tilnærming til leseveiledning og formidling. På ukentlige korte møter presenterer og diskuterer vi litteratur og appellfaktorer ved bøkene. Dette gjør oss bedre rustet i situasjoner med muntlig formidling og i formidlingsarbeidet på nettsidene og i sosiale medier. I tillegg får vi materiale vi kan bruke i automatisert litteraturformidling og som leseforslag til den enkelte låner.

Nyhetsbrev

NLBs nyhetsbrev sendes ut hver måned og har i 2020 fått helt nytt innhold og design. Redaksjonelt stoff som boknyheter, temaer og aktuell informasjon har fått bred plass. Det er en god og jevn økning i antall abonnenter, 15.860 abonnenter per 31.12.2020.

Nyhetsbrevet er nå kortere og mer leservennlig. Innholdet er tilpasset lånernes behov og brukeropplevelse med utgangspunkt i gjennomført brukerundersøkelse. Som følge av dette er den komplette listen over nyproduserte bøker videreført, men nå flyttet til en nettside.

Nettredaksjonen lager innhold til både nlb.no og nyhetsbrevet, og redaksjonsmedlemmene samarbeider tett om å presentere bøker, tema og aktuelle saker.

Brukerundersøkelser

NLB skal være aktiv i utvikling av tjenester og bruk av ny teknologi for å bedre tilbudet til lånerne. Gjennom brukerundersøkelser innhenter vi informasjon om brukertilfredshet, brukeratferd og typiske utfordringer lånerne våre opplever. Funnene bruker vi til å styrke beslutningsgrunnlaget for pågående og planlagt utviklingsarbeid.

Følgende brukerundersøkelser ble gjennomført i 2020:

- Spørreundersøkelse om nyhetsbrevets innhold, form og hyppighet i februar. Undersøkelsen gikk ut i nyhetsbrev og sosiale medier. 200 lånere svarte, og det ble gjennomført fire–fem telefonintervjuer for å utdype svarene.
- Spørreundersøkelse om Lydhør i juni bidro til å definere og prioritere utviklingstiltak. Undersøkelsen ble gjennomført i våre kommunikasjonskanaler med 1.213 respondenter.
- Større brukerundersøkelse på telefon i september og oktober målte brukertilfredshet og brukeratferd. Opinion stod for gjennomføringen, som omfattet 1.001 telefonintervjuer.

Hjelp-sidene

Arbeidet med Hjelp-sidene er styrket med en egen redaksjon. Vi har i 2020 brukt mer video for å sikre bedre tilgjengelighet for målgruppene. Målet med Hjelp-sidene er å øke lånernes kompetanse og stimulere til mer selvbetjening ved bruk av våre tjenester. Tiltaket kan også redusere antall henvendelser på telefon og e-post. Nettsidestatistikken viser at mange av Hjelp-sidene blir flittig brukt og at dette er et tilbud lånerne etterspør.

Døde folk leser ikke – påskekrim fra NLB

Rett før påske lanserte vi vår egenproduserte påskekrim *Døde folk leser ikke*, innspilt i våre studioer med velkjente NLB-innlesere og ansatte i rollene. Hørespillet i fem deler à ti minutter ble publisert i sosiale medier og på nettsidene våre. Med påskekrimmen ønsket vi å skape engasjement og leseglede blant lånerne og nå ut til flere i målgruppen.

Påskekrimmen nådde ut til 300.000 lyttere og ble et kjærkomment innslag i den første nedstengningen etter at koronaen brøt ut. Arbeidet bidro også til å styrke arbeidsmiljøet og samarbeidet mellom avdelingene.

Effektivisering av intern drift

Ny automatisert låneordning ble implementert våren 2020. Målet var å effektivisere en manuell og tidkrevende tjeneste. Blant lånerne er det flere som strever med å orientere seg og som derfor trenger hjelp til å finne lesestoff. Disse lånerne har i mange år fått personlig oppfølging ved at noen har plukket ut bøker basert på ønsket sjanger og tema. Servicen var tidkrevende, og effektiviseringen har frigjort tid til andre arbeidsoppgaver.

Pådriveransvar

Tilrettelagt pensum for studenter med lesevansker

Prosjektet *Tilrettelagt pensum for studenter med lesevansker* kartlegger konsekvensene dersom man gir alle studenter i NLBs målgruppe adgang til å få pensumet sitt produsert hos oss. I dag har kun studenter med sterkt nedsatt syn denne muligheten. Målet er å kartlegge omfanget av økt tilrettelegging og ressursbruk ved lærestedet og hos NLB.

I 2020 ble OsloMet med i prosjektet. Samtidig videreførte vi samarbeidet med Høgskolen i Innlandet, som har vært med fra 2019. Støtten fra Kunnskapsdepartementet er videreført, og i 2021 planlegger vi å fortsette samarbeidet og utvide med flere studiesteder.

Utlånet av studielitteratur øker med 44 % i 2020. Det er grunn til å tro at informasjonskampanjen knyttet til prosjektet nådde langt flere enn de 224 studentene som har meldt seg til selve prosjektet. Kampanjen ble delt i sosiale medier og i studiestedenes kanaler.

Veileder for universell utforming av digitale utgivelser

Vi samarbeider med Forleggerforeningen, Universell og Statped om universell utforming av litteratur. En arbeidsgruppe med representanter fra Gyldendal, Cappelen, Statped og NLB ble satt ned i begynnelsen av 2020. Gruppens mandat var å utvikle en veileder i universell utforming av bøker som skal hjelpe forlagene når de skal oppfylle skjerpede lovkrav om å gjøre litteratur tilgjengelig for alle.

Veileder for universell utforming av digitale utgivelser ble ferdig og sendt ut på høring til utvalgte fagmiljøer i desember 2020. Høringssvarene er forventet ferdig behandlet innen utgangen av januar 2021, hvilket innebærer en avslutning på gruppens arbeid. Veilederen inneholder tekniske standarder og juridiske krav i tillegg til mer praktiske vurderinger om hvordan man utformer universelt utformede bøker.

Arbeidet er forankret i tidligere dialog mellom Forleggerforeningen, NLB og Statped. Hvordan arbeidet med universell utforming av litteratur kan fordeles mellom forlag og spesialisttjenester for å sikre bedre tilgjengelighet for mennesker med funksjonsnedsettelse, har vært sentralt i denne dialogen.

Samarbeid

DAISY Consortium

NLB er representert i styret i DAISY Consortium (DC), en verdensomspennende organisasjon som jobber for felles standarder for tilrettelegging for mennesker som har vansker med å lese visuell skrift. Dette er av vesentlig betydning for store deler av vårt utviklingsarbeid.

Norsk DAISY-konsortium

Norsk DAISY-konsortium (NDK) ble opprettet i 2006 på initiativ fra NLB. NDK er tilsluttet det internasjonale DC og består av Universell, Statped, Norges Blindforbund, KABB (Kristent arbeid blant blinde og svaksynte) og NLB.

W3C

NLB er medlem av World Wide Web Consortium (W3C). En viktig faktor for å sikre universell utforming av e-bøker er at W3C engasjerer seg i dette. Sammen med samarbeidspartnere i DAISY Consortium er vi med og sikrer den frie og åpne e-bokstandarden EPUB.

IFLA

NLB er medlem av The International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) og representert i Standing Committee i seksjonen Libraries Serving Persons with Print Disabilities (LPD). LPD har som hovedoppgave å arbeide for at alle mennesker, uansett funksjonsevne og levekår, får tilgang til de samme bibliotektilbudene som andre.

IFLA og LPD er sentrale i arbeidet med å forberede vår del av biblioteksektoren på Marrakesh-traktaten. Når den trer i kraft, vil Marrakesh-traktaten sikre utveksling av tilrettelagt litteratur mellom land. Dette vil kunne få stor effekt spesielt for studielitteratur.

Nordisk samarbeid

NLB samarbeider tett med de øvrige lyd- og blindeskriftbibliotekene i Norden. De siste årene har SBS i Sveits og Dedicon i Nederland også deltatt. Målsettingen er både å utveksle erfaringer og å løse oppgaver i fellesskap der dette er hensiktsmessig. Samarbeidet omfatter produksjons- og distribusjonsspørsmål og saker knyttet til formidling og kommunikasjon.

I 2020 ble det opprettet en egen gruppe som utveksler erfaringer rundt temaet brukeropplevelser, gjerne forkortet til UX-design (fra eng. User eXperience). Ulike behov hos lånerne, flere medietyper å låne og flere valg for digital avspilling gjør dette temaet viktigere enn noen gang. UX-gruppen diskuterer metodikk for brukerorientert utvikling og lærer av hverandres erfaringer med UX-design. Hele prosessen fra research til prototyping og testing kartlegges – og målet er å tilby bedre brukeropplevelser for lånerne.

De nordiske bibliotekene har de siste årene hatt felles anskaffelse av grunnlagsfiler som blir benyttet i ulike produksjonslinjer. Samarbeidet omfatter også CSR-oppfølgning av leverandører i India i samarbeid med DNV-GL. I 2020 er det igangsatt et arbeid for å revidere de spesifikasjonene som indiske underleverandører produserer grunnlagsfiler ut fra.

Det har i flere år også vært et nordisk samarbeid om å utvikle et felles verktøy for produksjon av punktskrift. Både NLB og Statped benytter dette verktøyet i sin punktskriftproduksjon.

Nasjonalbiblioteket og folkebibliotekene

I den nasjonale bibliotekstrategien for 2020–2023, *Rom for dannelse*, er det vektlagt at alle landets innbyggere skal ha tilgang til litteratur i det formatet de trenger. Vi samarbeider med Nasjonalbiblioteket om å formidle NLBs tilbud til folkebibliotekene, slik at de kan bistå besøkende i NLBs målgruppe.

Tilgang til andre samlinger - ABC

Siden starten i 2014 har NLB deltatt i det internasjonale konsortiet Accessible Books Consortium (ABC), som ledes av World Intellectual Property Organization (WIPO). ABC har som formål å øke antall tilgjengelige bøker for mennesker med synshemming og andre som har vansker med å lese trykt tekst.

ABC gjør det enklere å søke etter tilrettelagte bøker i ulike baser internasjonalt. Rettighetsklarte bøker kan utveksles over landegrensene. I dag inneholder ABCs base mer enn 620.000 titler på 76 ulike språk, både skjønnlitteratur og sakprosa. Det er 57 organisasjoner som deltar i ABC.

Vi har hatt et håp om kostnadsbesparelser og raskere leveringstid på studielitteratur med tilgangen til ABC. I praksis har det vist seg at arbeidet med rettighetsklarering tar lang tid, mens studentene trenger pensumet raskt. Det har også vært tekniske utfordringer med de filene vi mottar fra andre land. Dermed har ABC blitt nyttig for å forberede for en tid med Marrakesh-traktaten, samtidig som den store effekten har uteblitt foreløpig.

Tilgang til andre samlinger - Bookshare

Vi har avtale med Bookshare, et amerikansk, nettbasert bibliotek som i likhet med NLB arbeider for å gi alle lik tilgang til litteratur og informasjon. Antall titler i dette biblioteket øker stadig. Bookshare har nå i overkant av 800.000 e-bøker. Om lag 590.000 av disse titlene er tilgjengelige for de av NLBs lånere som er registrert hos Bookshare.

Ressursbruk 2020

NLB har i 2020 byttet økonomistyringsverktøy og etablert en ny økonomimodell. Den nye modellen gir oss flere muligheter til å kvalitetssikre, hente ut og analysere data.

I tidligere årsrapporter har vi vist en tabell for kostnader fordelt etter formål, som vi ser behov for å revidere før vi presenterer oppdaterte tall. For kostnader fordelt etter art viser vi til note 2 og 3 i regnskapet.

Del IV. Styring og kontroll av virksomheten

Overordnet vurdering av styring og kontroll

NLB viser til at samlet måloppnåelse er god, jf. del III, og mener dagens styring, kontroll og risikoreduserende tiltak sikrer vår evne til å oppnå fastsatte mål i tråd med samfunnsoppdraget.

Nærmere omtale av forhold knyttet til styring og kontroll i NLB

Vi har nå vunnet erfaring med at regnskap, lønn, personal, arkiv og administrativ IKT leveres fra NB, der det er opprettet et servicesenter som betjener NB, Språkrådet og NLB. Vår tydelige vurdering er at dette bidrar til å redusere risiko og sårbarhet, og det hever kvaliteten på tjenestene.

NLB utarbeider årlige virksomhetsplaner. Det viktigste grunnlaget for disse planene er strategiplanen og en årlig gjennomgang av risiko knyttet til måloppnåelsen for hovedmålene for virksomheten. Vi arbeider nå etter vår strategiplan for perioden 2019–2024. Vi har dermed en strategi som peker på den langsiktige retningen for å realisere mål for NLBs målgruppe, samtidig som vi har tiltak i virksomhetsplanen som svarer på de mer kortsiktige behovene.

Revisjonsmerknader fra Riksrevisjonen

Revisjonen for 2020 er ikke slutført per dags dato.

Personalpolitikk

NLB har gjennomført en medarbeiderundersøkelse som viste gode resultater på mange områder. Noen forhold var det nødvendig å følge opp, og det har blitt gjort i samarbeid med bedriftshelsetjenesten. For 2020 har virksomheten i NLB vært sterkt preget av koronasituasjonen. Det er all grunn til å rose medarbeiderne i NLB for evnen og viljen til å finne løsninger som gjør at vi får levert tjenester og gjennomført utviklingsarbeid i en tid med mye bruk av hjemmekontor.

NLB har en rammeavtale med advokatfirmaet Kluge. De har bistått oss med å etablere en kanal for varsling av kritikkverdige forhold.

Lærlinger

NLB har ikke hatt lærlinger i 2020. Etter at Nasjonalbiblioteket tok over ansvaret for å levere tjenester knyttet til arkiv, lønn, regnskap, personal og administrativ IKT, er det ikke aktuelt å ha lærlinger på det administrative området. Sammen med vårt lave antall ansatte begrenser det vår mulighet til å bidra her.

Kulturelt mangfold

NLBs kjernevirksomhet er å bidra til å styrke demokratiet gjennom tiltak som sikrer at mennesker med funksjonsnedsettelse som gjør det vanskelig å lese visuell tekst får bedre tilgang til utgivelser. Dermed vil all ressursbruk i NLB være rettet inn mot dette viktige området. Slik sett kan hele denne årsrapporten leses som en beskrivelse av hvordan vi bidrar til kulturelt mangfold. Under denne overskriften vil vi gå inn på noen temaer som utdyper perspektivene fra resten av rapporten.

NLB har hatt en kraftig vekst i antall lånere. Vi har grunn til å tro at veksten i antall lånere med innvandrerbakgrunn har vært lavere enn vår gjennomsnittlige vekst.

Innenfor disse gruppene må NLB nå fram til en minoritet innenfor minoriteten. Vårt viktigste tiltak på dette området er vårt samarbeid med folkebibliotek og gjennom dem også skolebibliotekene. Vi ser fram til å styrke dette samarbeidet gjennom arbeidet med den nye bibliotekstrategien.

Samlingen er helt grunnleggende for NLB. Det gjelder også når vi skal ivareta et mangfoldsperspektiv. Allsidighet og aktualitet i samlingen gjør at vi har mulighet til å plukke fram viktige temaer på våre nettsider, i sosiale medier og i vår direkte kontakt med lånere. I den senere tid har vi hatt saker som Black lives matter, skeiv litteratur, lydbøker på arabisk, når psyken blir syk og lev godt med din alder. For barn og unge har vi hatt saker som ung i forskjellige kulturer, pubertet og sex og sånn, jente eller gutt – eller midt i mellom? og fra hans perspektiv.

NLBs tilbud er rettet mot en målgruppe som utgjør 5–6% av befolkningen. Vårt samarbeid med Forleggerforeningen og Statped for å sikre at stadig mer av det som gis ut er universelt utformet, vil være viktig for NLBs målgruppe, samtidig som det kan bidra til å gi mange flere tilgang til tilgjengelig litteratur. Vi vil derfor fortsette det viktige arbeidet, som er godt i gang, med oppfølging av veilederen for utgivere, som ved utgangen av 2020 er nær ferdigstilt, som det viktigste virkemidlet.

Klima- og miljøtiltak

NLBs rutiner for anskaffelser ivaretar regjeringens krav til offentlige virksomheter om å utøve miljø- og samfunnsansvar ved anskaffelser. NLB har rutiner som sikrer resirkulering av papir og gjenbruk av datautstyr der det er aktuelt. Økt digital distribusjon av lydbøker bidrar til miljøgevinst ved at CD-utsendingene reduseres.

Likestilling

Kjønnsbalanse		Deltidsarbeid							
		Midlertidig ansatte		Uttak av foreldrepermisjon (uker)		Faktisk deltidsarbeid		Ufrivillig deltidsarbeid	
K	M	K	M	K	M	K	M	K	M
25	14	3	0	0	13	7	0	0	0

NLB er en virksomhet med 39 medarbeidere. Det gjør at det er relativt enkelt for ledelse og tillitsvalgte å ha oversikt over viktige forhold som knytter seg til risiko på likestillingsområdet. Vi har til nå ikke identifisert vesentlige risikoområder på dette feltet. Vi har i 2020 hatt 60 % menn og 40 % kvinner i ledergruppen. Det er kun kvinner som har deltidsstillinger, to av disse har ønsket å gå opp til 100 % stilling og har fått innvilget det. Det er regelen mer enn unntaket at fedre tar ut foreldrepermisjon. Vi har til nå ikke kunnet identifisere lønnsforskjeller som knytter seg til kjønn. I årsrapporten for 2021 gir vi en mer inngående rapport om lønnsforholdene med tanke på likestilling. I samfunnet rundt oss er det fagmiljøer som er sterkt preget av skjev kjønnsbalanse. I NLB gir det seg utslag i at vi har 100 % kvinner blant våre ansatte med bibliotekarutdanning, mens vi har 100 % menn i vår gruppe av IKT-utviklere.

NLBs kjernevirksomhet er knyttet til inkludering av mennesker med funksjonsnedsettelse. Det er derfor naturlig for oss også som arbeidsgiver å legge til rette for medarbeidere som har behov for det, enten det er knyttet til

funksjonsnedsettelse eller helsemessige utfordringer. Vi har et godt samarbeid med bedriftshelsetjenesten og andre relevante fagmiljøer om dette.

Som en virksomhet med få medarbeidere er det normale at vi også ansetter få. Vi har ikke hatt søkere som har oppgitt at de har hatt funksjonsnedsettelser eller hull i CV-en i 2020. Av de vi har identifisert med hull i CV-en, har rekrutteringsbyrået vi benytter ikke funnet noen som var kvalifisert. Én stilling ble lyst ut av NLB, og for denne stillingen ble én person med hull i CV-en kalt inn til intervju.

NLB utformer regelverk og prosesser for å søke om og innvilge lånerett. Dette innebærer en balanse. Terskelen må ikke være så høy at den stenger deler av målgruppen ute, samtidig må den ikke være for lav slik at det blir en stor risiko for at mennesker utenfor målgruppen gis lånerett. I forbindelse med vurdering av regelverket for NLBs håndtering av personopplysninger har vi også bedt Kulturdepartementet gjøre vurderinger av hvordan denne balansen bør ivaretas.

NLB har i lang tid vært opptatt av at det å gi produksjonsrett til de studentene som har lånerett, vil være et viktig bidrag til ikke-diskriminering. Vi er glade for at Kunnskapsdepartementet i 2020 og i 2021 har finansiert et prøveprosjekt som skal bedre kunnskapsgrunnlaget for å vurdere tiltak som har med dette å gjøre. NLB bidrar gjerne i implementeringen av ytterligere tiltak på dette området, men må avvente avgjørelse fra Kunnskapsdepartementet.

Del V. Vurdering av framtidsutsikter

I strategiplanen som gjelder for 2019–2024 har NLB formulert sin visjon slik: «Et samfunn der alle har tilgang til litteratur og informasjon».

NLBs tilbud de neste årene

Også i årene som kommer blir det avgjørende for NLB å fortsette å vri ressursene fra intern drift og produksjon til utviklingsaktivitet. Dette for å kunne tilby relevante tjenester, bedre formidling av tilbudet til eksisterende lånere og mer aktivitet for å nå ut til nye. Vi kan ikke forvente betydelig budsjettvekst. Samtidig har vi i flere år hatt kraftig vekst i etterspørselen, og vi forventer vekst i tiden som kommer.

Spesielt krevende er det at vi har behov for større endringer i vår digitale infrastruktur. Det betyr at vesentlige personalmessige og økonomiske ressurser må benyttes til helt nødvendige aktiviteter som ikke vil få merkbar effekt for lånerne på kort sikt – utover at det vil øke vår driftssikkerhet. Endringene sikrer oss en plattform der vi kan justere eksisterende tjenester og utvikle nye på en mye mer effektiv måte.

Et mer tilgjengelig samfunn for NLBs målgrupper

Universell utforming av digitale utgivelser gjør samfunnet mer tilgjengelig for NLBs målgruppe. Styrket lovgivning i Norge og den internasjonale utviklingen, med European Accessibility Act som et eksempel, gjør at mye går i riktig retning. NLB bidrar gjennom utforming og oppfølging av veileder for digitale utgivelser sammen med Forleggerforeningen og Statped.

Behovet for NLBs tjenester er likevel tilstede. Folkebibliotektilbudet av lydbøker verken er eller vil bli godt nok for mennesker i NLBs målgruppe. Videreutvikling av en allsidig og aktuell NLB-samling med god kvalitet blir derfor nødvendig også i årene som kommer.

Studenter

Innenfor studielitteratur kan staten og NLB i stor grad trekke seg tilbake dersom pensumlitteraturen utgis digitalt og med universell utforming. Det vil imidlertid ta tid før vi kommer dit, og i mellomtiden er det tusenvis av studenter som har behov for tilrettelagt studielitteratur. Også etter at universell utforming er på plass vil det være studenter som kan ha behov for tilrettelegging, fordi universell utforming ikke dekker deres behov. Innføring av produksjonsrett for de studentene som i dag har lånerett vil være et viktig tiltak for å sikre at flere studenter gjennomfører utdanningsløpet. NLB skal være klar til å takle den økte produksjonen om det skulle skje.

Barn og ungdom

Satsingen på appen Maneno er ett av flere tiltak vi gjennomfører for å nå bedre ut til barn og unge. Samarbeidet med Statped har gjort det enklere for oss å nå ut til unge mennesker med lese- og skrivevansker. Når Statped nå skal overlate mye av ansvaret for oppfølging av denne målgruppen til kommunene, blir det viktig for oss å finne nye innganger til denne viktige målgruppen. Erfaringen har vist oss at vi når gode resultater når statlige virksomheter samarbeider for å sette brukeren i sentrum.

Et godt bibliotektilbud til alle

Samarbeid med folkebibliotekene basert på bibliotekstrategien blir viktig for å nå ut med et godt bibliotektilbud til alle i NLBs målgruppe. Samarbeidet mellom Nasjonalbiblioteket, folkebibliotekene og NLB blir også viktig for å sikre at folkebiblioteket blir et bibliotek for alle i sin kommune.

Samarbeid med kommersielle lydboktilbydere

Markedet for kommersielle lydboktjenester er i stadig utvikling. Gjennom lydbokavtalen er staten og rettighetshaverne enige om at vi skal unngå dobbeltproduksjon av lydbøker på norsk. For å sikre dette må de kommersielle tilbyderne og NLB legge til rette for utveksling. NLB må fortsette å følge utviklingen på dette området tett og vurdere hvordan den framtidige balansen mellom egenproduserte og innkjøpte titler skal være.

Utteksling av tilrettelagt litteratur over landegrensene

Marrakesh-traktaten har foreløpig ikke blitt ratifisert av Norge. NLB forbereder seg på å utnytte de mulighetene traktaten gir for utveksling både i EØS-området, basert på EU-direktivet som gjelder her, og utenfor EØS basert på direktivet. Det er behov for å få bedre tekniske løsninger på plass for fullt ut å kunne utnytte utvekslingsmulighetene. NLB bidrar til dette gjennom vårt internasjonale nettverk.

For NLB blir det i årene som kommer viktig å fortsette å arbeide på to fronter – vi skal videreutvikle NLBs tilbud og gjøre det mer brukt og bedre kjent, og vi skal bidra til at mer av det som blir utgitt er universelt utformet i utgangspunktet.

Del VI. Årsregnskap

Ledelseskomentarer til årsregnskapet 2020

Formål

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek er et forvaltningsorgan underlagt Kulturdepartementet. Bibliotekvirksomheten ble overtatt av staten i 1989 etter å ha vært drevet av blindeforbundene i 80 år. NLB fører regnskapet etter kontantprinsippet.

NLB skal gjennom sin virksomhet bidra til at personer som har vansker med å lese trykt tekst på grunn av en funksjonsnedsettelse, kan delta i samfunnet på linje med andre.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav fra Kulturdepartementet i instruks om økonomistyring. Jeg mener regnskapet gir et dekkende bilde av NLBs disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter og inntekter.

Vurderinger av vesentlige forhold

I 2020 har NLB samlet disponert bevilgninger på utgiftssiden på kr 60.264.000. Av disse var kr 2.000.000 en tilleggsbevilgning fra Kunnskapsdepartementet for gjennomføring av prosjektet «Tiltak for bedre tilgang til studielitteratur», og kr 1.000.000 var øremerkede midler til Offentlig utvalg for punktskrift.

NLB hadde et inntektskrav på kr 354.000, og fikk en mindreinntekt på kr 310.978. Dette skyldes årets salg av masterfiler, som ble utfakturert i desember, og som først kommer til inntekt i 2021. Totalt hadde NLB en mindreutgift i regnskapet på kr 2.044.487 som vi søker om å få overført til 2021, jf. note B.

Artskontorrapporteringen viser at rapporterte utgifter til drift og investeringer ble kr 57.688.969. Av dette er utbetalinger til lønn og sosiale utgifter kr 32.455.063. I dette beløpet inngår lønn til ansatte, honorarer til medlemmer i OUP, honorarer til NLBs fagråd og honorarer til innlesere som er oppdragstakere utenfor næring. Etter justeringer får vi at utbetalingene til lønn og sosiale utgifter utgjør 56 prosent av de totale utbetalingene.

På grunn av virksomhetens karakter med mye produksjonsvirksomhet benyttes kontoserien 43xx mer aktivt enn av mange andre. Det gjør at vi får et relativt stort beløp på kontoen Øvrige driftsutgifter, jf. note 3. Her finner vi så forskjellige poster som fakturerte beløp fra innlesere som er oppdragstakere i næring, produksjonsrekvisita, kjøp av trykkeritjenester til vårt utlån av punktskrift, kjøp av kommersielle og utenlandske lydbøker og utgifter til filframstilling som grunnlag for å produsere bøker, aviser og tidsskrifter med talesyntese.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for NLB. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per d.d., men revisjonsberetningen antas å foreligge i løpet av 2. kvartal 2021.

Oslo 15.3.2021

Øyvind Engh
Direktør

Prinsippnote til årsregnskapet

Årsregnskap for statlige virksomheter er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- c) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- d) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "*Netto rapportert til bevilgningsregnskapet*" er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2020

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2020	Merutgift (-) og mindreutgift
0326	Driftsutgifter	01	A, B	58.264.000	55.908.535	2.355.465
0275	Bevilgning fra Kunnskapsdepartementet	21	A, B	2.000.000	1.780.434	
1633	Nettoordning for mva i staten	01	B	0	3.166.167	
<i>Sum utgiftsført</i>				60.264.000	60.855.135	
Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post		Samlet tildeling*	Regnskap 2020	Merinntekt og mindreinntekt (-)
3326	Diverse salg	01	B	354.000	43.022	-310.978
5309	Tilfeldige inntekter (statskassa)	29		0	51.800	
5700	Arbeidsgiveravgift SLP	72		0	3.923.204	
<i>Sum inntektsført</i>				354.000	4.018.026	
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet					56.837.110	
Kapitalkontoer						
60053901	Norges Bank KK /innbetalinger				1.465.390	
60053902	Norges Bank KK/utbetalinger				-58.093.025	
703824	Endring i mellomværende med statskassen				-209.475	
<i>Sum rapportert</i>				.	0	
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)						
				31.12.2020	31.12.2019	Endring
703824	Mellomværende med statskassen			-1.557.311	-1.347.836	-209.475

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
032601	354.000	57.910.000	58.264.000
027521	0	2.000.000	2.000.000

Forklaringer:

Av den samlede tildelingen fra KUD (kappost 032601) på kr 58.264.000 er kr 1.000.000 øremerket OUP.

Tildelingen fra Kunnskapsdepartementet på kappost 027521 er en tilleggsbevilgning til gjennomføring av prosjektet «Tiltak for bedre tilgang til studielitteratur».

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Merutgift(-)/ mindreutgift	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter/ mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakt	Sum grunnlag for overføring	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten*
032601	2.355.465	2.355.465	-310.978	2.044.487	2.895.500
027521	219.566	219.566		219.566	

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se årlig rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Forklaringer:

NLB har på post 032601 en mindreutgift på kr 2.355.465 og en mindreinntekt på kr 310.978.

Til sammen ble det for driftsåret 2020 ved post 032601 et mindreforbruk på kr 2.044.487.

Dette ligger innenfor 5 % av tildelt ramme, og det søkes om overføring av hele beløpet til 2021.

Oppstilling av artskontorapporteringen 31.12.2020

	Note	2020	2019
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	0	0
Salgs- og leieinnbetalinger	1	43.022	1.566.203
Andre innbetalinger	1	0	0
<i>Sum innbetalinger fra drift</i>		43.022	1.566.203
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	2	32.455.063	32.747.836
Andre utbetalinger til drift	3	24.493.938	24.816.047
<i>Sum utbetalinger til drift</i>		56.949.001	57.563.882
Netto rapporterte driftsutgifter		56.905.979	55.997.679
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter		0	0
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>		0	0
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	4	739.968	2.045.518
Utbetaling til kjøp av aksjer		0	0
Utbetaling av finansutgifter		0	0
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>		739.968	2.045.518
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		739.968	2.045.518
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.		0	0
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		0	0

Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader		0	0
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		0	0
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		51.800	49.500
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		3.923.204	4.005.519
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		3.166.167	2.986.668
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapitler</i>		-808.837	-1.068.351
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet			
		56.837.110	56.974.846

Oversikt over mellomværende med statskassen			
Eiendeler og gjeld		2020	2019
Fordringer		0	66.125
Kontanter		0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank		0	0
Skyldig skattetrekk og andre trekk		-1.121.544	-1.174.140
Skyldige offentlige avgifter		-444.333	-239.821
Annen gjeld		8.566	0
Sum mellomværende med statskassen	5	-1.557.311	-1.347.836

Note 1 Innbetalinger fra drift		
	31.12.2020	31.12.2019
Innbetalinger fra gebyrer		
Sum innbetalinger fra gebyrer	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer		
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	0	0
Salgs- og leieinnbetalinger		

Diverse tilfeldige inntekter (diverse inntekter post 01 - 29)	43.022	1.566.203
Sum salgs- og leieinnbetalinger	43.022	1.566.203
Andre innbetalinger		
Sum andre innbetalinger	0	0
Sum innbetalinger fra drift	43.022	1.566.203

Note 2 Utbetalinger til lønn

	31.12.2020	31.12.2019
Lønn	23.692.853	22.117.849
Arbeidsgiveravgift	3.923.204	4.005.519
Pensjonsutgifter*	2.821.818	2.652.991
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-1.406.598	-672.983
Andre ytelser	3.423.785	4.644.460
Sum utbetalinger til lønn	32.455.063	32.747.836
Antall utførte årsverk:**	36,42	38

* Nærmere om pensjonskostnader

Pensjoner kostnadsføres i resultatregnskapet basert på faktisk påløpt premie for regnskapsåret. Premiesats for 2020 er 12 prosent. Premiesatsen for 2019 var 12 prosent.

** Antall utførte årsverk

Definisjonen av antall utførte årsverk er fra 2020 endret. Antall utførte årsverk i 2019 ville vært 35,05 dersom tilsvarende definisjon hadde vært brukt.

Note 3 Andre utbetalinger til drift

	31.12.2020	31.12.2019
Husleie	5.505.380	5.421.667
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	22.997	14.473
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	1.297.020	1.250.463
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	69.871	122.433
Mindre utstyrsanskaffelser	1.279.544	341.973

Leie av maskiner, inventar og lignende	1.805.756	1.844.724
Kjøp av konsulenttenester	4.377.736	2.904.540
Kjøp av andre fremmede tenester	2.659.522	3.874.951
Reiser og diett	185.656	877.017
Øvrige driftsutgifter	7 290 456	8.163.806
Sum andre utbetalinger til drift	24.493.938	24.816.047
Forklaringer:		
I "Kjøp av andre fremmede tenester " er kr 1.802.643 vederlag til forfattere for lydbokproduksjon.		

Note 4 Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer		
	31.12.2020	31.12.2019
<i>Utbetaling til investeringer</i>		
Immaterielle eiendeler og lignende	368.715	591.519
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Maskiner og transportmidler	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	371.253	1.453.999
Sum utbetaling til investeringer	739.968	2.045.518
<i>Utbetaling til kjøp av aksjer</i>		
Kapitalinnskudd	0	0
Obligasjoner	0	0
Investeringer i aksjer og andeler	0	0
Sum utbetaling til kjøp av aksjer	0	0
Forklaringer:		
Utbetaling til investeringer omfatter IT- lisenser og kjøp av nye CD-brennere.		

Note 5 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

		31.12.2020	31.12.2020	
		Spesifisering av <u>bokført</u> avregning med statskassen	Spesifisering av <u>rapportert</u> mellomværende med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler				
	Investeringer i aksjer og andeler*	0	0	0
	Obligasjoner	0	0	0
	Sum	0	0	0
Omløpsmidler				
	Kundefordringer	808.098	0	808.098
	Andre fordringer	0	0	0
	Bankinnskudd, kontanter og lignende	0	0	0
	Sum	808.098	0	808.098
Langsiktig gjeld				
	Annen langsiktig gjeld	0	0	0
	Sum	0	0	0
Kortsiktig gjeld				
	Leverandørgjeld	-2.016.699	0	-2.016.699
	Skyldig skattetrekk	-1.121.544	-1.121.544	0
	Skyldige offentlige avgifter	-455.937	-444.333	-11.605
	Annen kortsiktig gjeld	8.566	8.566	0
	Sum	-3.585.614	-1.557.311	-2.028.303
Sum		-2.777.516	-1.557.311	-1.220.205

Forklaringer:

Kundefordringer består bl.a. av kr 571.812 i utestående på salg av masterfiler til lydbok, og kr 234.600 i viderefakturerte kostnader til Statped, Norges Blindforbund og KABB (Kristent Arbeid Blant Blinde og svaksynte).

NORSK LYD- OG BLINDESKRIFTBIBLIOTEK
Org. nr.: 970145567

Riksrevisjonens beretning

Til Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Riksrevisjonen har revidert Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek årsregnskap for 2020. Årsregnskapet består av ledelseskomentarer og oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapportering, inklusiv noter til årsregnskapet for regnskapsåret avsluttet per 31. desember 2020.

Bevilgnings- og artskontorrapporteringen viser at 56 837 110 kroner er rapportert netto til bevilgningsregnskapet.

Etter Riksrevisjonens mening gir Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek årsregnskap et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger, inntekter og utgifter for 2020 og kapitalposter pr 31. desember 2020, i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon (ISSAI 2000–2899). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet under «Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet». Vi er uavhengige av virksomheten slik det kreves i lov og instruks om Riksrevisjonen og ISSAI 130 (INTOSAI¹ etikkregler), og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er revisjonsbevisene vi har innhentet tilstrekkelige og hensiktsmessige som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon i årsrapporten

Ledelsen er ansvarlig for årsrapporten, som består av årsregnskapet (del VI) og øvrig informasjon (del I–V). Riksrevisjonens uttalelse omfatter revisjon av årsregnskapet og virksomhetens etterlevelse av administrative

¹ International Organization of Supreme Audit Institutions

regelverk for økonomistyring, ikke øvrig informasjon i årsrapporten (del I–V). Vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese den øvrige informasjonen i årsrapporten. Formålet er å vurdere om det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen, årsregnskapet og kunnskapen vi har opparbeidet oss under revisjonen. Vi vurderer også om den øvrige informasjonen ser ut til å inneholde vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere dette i revisjonsberetningen.

Det er ingenting å rapportere i så måte.

Ledelsens og det overordnede departementets ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide et årsregnskap som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten. Ledelsen er også ansvarlig for å etablere den interne kontrollen som den mener er nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Det overordnede departementet har det overordnede ansvaret for at virksomheten rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon og har forsvarlig internkontroll.

Riksrevisjonens oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Målet med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som gir uttrykk for Riksrevisjonens konklusjon. Betryggende sikkerhet er et høyt sikkerhetsnivå, men det er ingen garanti for at en revisjon som er utført i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir ansett som vesentlig dersom den, enkeltvis eller samlet, med rimelighet kan forventes å påvirke de beslutningene brukere treffer på grunnlag av årsregnskapet.

Vi utøver profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen, i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon.

Vi identifiserer og anslår risikoene for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten den skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Videre utformer og gjennomfører vi revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer og innhenter tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon ikke blir avdekket, er høyere for feilinformasjon som skyldes misligheter, enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil. Grunnen til det er at misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, feilpresentasjoner eller overstyring av intern kontroll.

Vi gjør også følgende:

- opparbeider oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige ut fra omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om hvor effektiv virksomhetens interne kontroll er
- evaluerer om regnskapsprinsippene som er brukt, er hensiktsmessige, og om tilhørende opplysninger som er utarbeidet av ledelsen, er rimelige
- evaluerer den totale presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene
- evaluerer om årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten

Vi kommuniserer med ledelsen blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og når revisjonsarbeidet skal utføres. Vi vil også ta opp forhold av betydning som er avdekket i løpet av revisjonen, for eksempel svakheter av betydning i den interne kontrollen, og informerer det overordnede departementet om dette.

Når det gjelder forholdene som vi tar opp med ledelsen, og informerer det overordnede departementet om, tar vi standpunkt til hvilke som er av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet, og avgjør om disse skal regnes som sentrale forhold ved revisjonen. De beskrives i så fall i et eget avsnitt i revisjonsberetningen, med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring. Forholdene omtales ikke i beretningen hvis Riksrevisjonen beslutter at det er rimelig å forvente at de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring vil være større enn offentlighetens interesse av at saken blir omtalt. Dette vil bare være aktuelt i ytterst sjeldne tilfeller.

Dersom vi gjennom revisjonen av årsregnskapet får indikasjoner på vesentlige brudd på administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten, gjennomfører vi utvalgte revisjonshandlinger for å kunne uttale oss om hvorvidt det er vesentlige brudd på slike regelverk.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om etterlevelse av administrative regelverk for økonomistyring

Vi uttaler oss om hvorvidt vi er kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene på en måte som i vesentlig grad strider mot administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten. Uttalelsen gis med moderat sikkerhet og bygger på ISSAI 4000 for etterlevelsesrevisjon. Moderat sikkerhet for uttalelsen oppnår vi gjennom revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi finner nødvendige.

Basert på revisjonen av årsregnskapet er vi ikke kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene i strid med administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten.

Oslo; 29.04.2021

Etter fullmakt

Åse Kristin Berglihn Hemsén
ekspedisjonssjef

Stein Jahren
avdelingsdirektør

Beretningen er godkjent og ekspedert digitalt

Riksrevisjonen

ARKIVVERKET

Org. nr.:

Riksrevisjonens beretning

Til Arkivverket

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Riksrevisjonen har revidert Arkivverkets årsregnskap for 2020. Årsregnskapet består av ledelseskommentarer og oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapportering, inklusiv noter til årsregnskapet for regnskapsåret avsluttet per 31. desember 2020.

Bevilgnings- og artskontorrapporteringen viser at 481 418 349 kroner er rapportert netto til bevilgningsregnskapet.

Etter Riksrevisjonens mening gir Arkivverkets årsregnskap et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger, inntekter og utgifter for 2020 og kapitalposter pr 31. desember 2020, i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon (ISSAI 2000–2899). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet under «Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet». Vi er uavhengige av virksomheten slik det kreves i lov og instruks om Riksrevisjonen og ISSAI 130 (INTOSAI¹ etikkregler), og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er revisjonsbevisene vi har innhentet tilstrekkelige og hensiktsmessige som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon i årsrapporten

Ledelsen er ansvarlig for årsrapporten, som består av årsregnskapet (del VI) og øvrig informasjon (del I–V). Riksrevisjonens uttalelse omfatter revisjon av årsregnskapet og virksomhetens etterlevelse av administrative regelverk for økonomistyring, ikke øvrig informasjon i årsrapporten (del I–V). Vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese den øvrige informasjonen i årsrapporten. Formålet er å vurdere om det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige

¹ International Organization of Supreme Audit Institutions

informasjonen, årsregnskapet og kunnskapen vi har opparbeidet oss under revisjonen. Vi vurderer også om den øvrige informasjonen ser ut til å inneholde vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere dette i revisjonsberetningen.

Det er ingenting å rapportere i så måte.

Ledelsens og det overordnede departementets ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide et årsregnskap som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten. Ledelsen er også ansvarlig for å etablere den interne kontrollen som den mener er nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Det overordnede departementet har det overordnede ansvaret for at virksomheten rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon og har forsvarlig internkontroll.

Riksrevisjonens oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Målet med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som gir uttrykk for Riksrevisjonens konklusjon. Betryggende sikkerhet er et høyt sikkerhetsnivå, men det er ingen garanti for at en revisjon som er utført i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir ansett som vesentlig dersom den, enkeltvis eller samlet, med rimelighet kan forventes å påvirke de beslutningene brukere treffer på grunnlag av årsregnskapet.

Vi utøver profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen, i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon.

Vi identifiserer og anslår risikoene for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten den skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Videre utformer og gjennomfører vi revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer og innhenter tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon ikke blir avdekket, er høyere for feilinformasjon som skyldes misligheter, enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil. Grunnen til det er at misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, feilpresentasjoner eller overstyring av intern kontroll.

Vi gjør også følgende:

- opparbeider oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige ut fra omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om hvor effektiv virksomhetens interne kontroll er
- evaluerer om regnskapsprinsippene som er brukt, er hensiktsmessige, og om tilhørende opplysninger som er utarbeidet av ledelsen, er rimelige
- evaluerer den totale presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene
- evaluerer om årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten

Vi kommuniserer med ledelsen, blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og når revisjonsarbeidet skal utføres. Vi vil også ta opp forhold av betydning som er avdekket i løpet av revisjonen, for eksempel svakheter av betydning i den interne kontrollen, og informerer det overordnede departementet om dette.

Når det gjelder forholdene som vi tar opp med ledelsen, og informerer det overordnede departementet om, tar vi standpunkt til hvilke som er av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet, og avgjør om disse skal regnes som sentrale forhold ved revisjonen. De beskrives i så fall i et eget avsnitt i revisjonsberetningen, med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring. Forholdene omtales ikke i beretningen hvis Riksrevisjonen beslutter at det er rimelig å forvente at de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring vil være større enn offentlighetens interesse av at saken blir omtalt. Dette vil bare være aktuelt i ytterst sjeldne tilfeller.

Dersom vi gjennom revisjonen av årsregnskapet får indikasjoner på vesentlige brudd på administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten, gjennomfører vi utvalgte revisjonshandlinger for å kunne uttale oss om hvorvidt det er vesentlige brudd på slike regelverk.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om etterlevelse av administrative regelverk for økonomistyring

Vi uttaler oss om hvorvidt vi er kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene på en måte som i vesentlig grad strider mot administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten. Uttalelsen gis med moderat sikkerhet og bygger på ISSAI 4000 for etterlevelsesrevisjon. Moderat sikkerhet for uttalelsen oppnår vi gjennom revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi finner nødvendige.

Basert på revisjonen av årsregnskapet, er vi ikke kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene i strid med administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten.

Oslo; 04.05.2021

Etter fullmakt

Åse Kristin Berglihn Hemsén
ekspedisjonssjef

Stein Jahren
avdelingsdirektør

Beretningen er godkjent og ekspedert digitalt